

Жол-көлік инфрақұрылымының тұрақты дамуының жасыл қағидалары ҰСЫНЫМДАР

ҚР Ұ 218-137-2017. ҚР ИДМ автомобиль жолдары Комитетінің 2017 жылғы 26 желтоқсандағы № 177 бұйрығымен бекітіліп қолданысқа енгізілді.

1 "Қазақстан жол ғылыми-зерттеу институты" акционерлік қоғамы ("ҚазжолҒЗИ" АҚ) **ДАЙЫНДАП ЕНГІЗДІ**

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Автомобиль жолдары комитеті
2 Тарағасының "26" желтоқсан 2017 ж.
№ 177 бұйрығымен **БЕКІТІЛІП, ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ**

"ҚазАвтоЖол" ҰК" Акционерлік қоғамымен
3 "27" қараша 2017 ж. № 03/14-2-2979-И **КЕЛІСІЛДІ**

4 **БІРІНШІ ТЕКСЕРУ МЕРЗІМІ** 2022 жыл
ТЕКСЕРУ КЕЗЕҢДІЛІГІ 5 жыл

5 **АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛДІ**

Құжат Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актілерінің "Әділет" ақпараттық-құқықтық жүйесінде және "InfoZhol" – <http://infozhol.kad.org.kz> электронды мәліметтер базасында қол жетімді

Осы Нұсқаулықты Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Автомобиль жолдары комитетінің рұқсатынсыз толықтай немесе ішінара қайта басып шығаруға, көбейтуге және таратуға болмайды

Мазмұны

Кіріспе	4
1 Қолдану саласы	5
2 Нормативтік сілтемелер	5
3 Терминдер, анықтамалар және қысқарған сөздер	9
4 Жалпы ережелер	11
5 Экологиялық талаптар құрылымы	11
6 Белгілер топтары, экологиялық талаптар және оларды бағалау әдістері	12
7 Сәйкестікті рейтингтік бағалаудың жүйесі	12
8 Белгілер және нормативтік-құқықтық құжаттама	14
9 Қолдану ережелері	14
А қосымшасы (ақпараттық)	17
Б қосымшасы (ақпараттық)	20
В қосымшасы (ақпараттық)	42
Г қосымшасы (ақпараттық)	45
Д қосымшасы (міндетті) Жол-көлік инфрақұрылымның тұрақты дамуының жасыл қағидаларға сәйкестігі туралы қорытынды	63
Е қосымшасы (міндетті) Жұмыс өндірісі нысандарының жол-көлік инфрақұрылымының тұрақты дамуының жасыл қағидаларына сәйкес келуі туралы қорытындылардың бірінғай реестрі	64

Кіріспе

Осы Ұсынымдар талаптары энергетикалық ресурстарды қысқартуға, дәстүрлі емес, өңделген және қайталама энергетикалық ресурстарды пайдалануға, суды оңтайлы пайдалануға, автомобиль жолдарын салу және пайдалану кезінде адамдардың мекендеу ортасының жайлылығын және сәулет, құрылымдық, инженерлік шешімдердің адекватты экономикалық шешімдерін қамтамасыз етуде қоршаған ортаға жағымсыз әсерлердің ықпалын төмендетуге бағытталған.

Осы Ұсынымдар қағидалар, деңгейлер, бағалау белгілері, көрсеткіштер, ұсынылған көрсеткіштер және ең төменгі экологиялық талаптарды анықтайды.

Ұсынымдар сызықты нысандарға (инженерлік құрылыстарға) және жол сервисі мен жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарын жобалау, салу, қайта салу, күрделі жөндеу, жөндеу және пайдалану сатыларында қолданылады.

1 Қолдану саласы

Осы Ұсынымдар жол-көлік инфрақұрылымының нысандарына қойылатын экологиялық талаптарды айқындайды, олардың көрсетілген талаптарға сәйкестілігін бағалау әдістерін анықтайды және экологиялық талаптардың жоғарғы деңгейін қамтамасыз етуді есепке ала отырып, жобалық құжаттаманы, құрылысты және пайдалануды әзірлеудің үрдісін дамытуға арналған жол ұйымдарының пайдалануына және инновациялық технологиялар мен шешімдерді қабылдауға арналған.

2 Нормативтік сілтемелер

Осы ұсынымды қолдану үшін келесі сілтемелі-нормативтік және нормативтік-құқықтық құжаттар қажет:

ҚР СТ 3.15.2-2009 Қазақстан Республикасының мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Сапа менеджменті жүйелерін сертификаттау. Сапа менеджменті жүйелерін сертификаттау бойынша жұмыстарды жүргізу тәртібі.

ҚР СТ 1225-2013 Жол, аэродром асфальтбетон қоспалары және асфальтбетон. Техникалық шарттар.

ҚР СТ 1412-2010 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері.

ҚР СТ 1413-2005 Автомобиль және темір жолдары. Жер төсемесін жобалау бойынша қойылатын талаптар.

ҚР СТ 1504-2006 Ресурсты үнемдеу. Қалдықтарды пайдалану. Өндіріс және тұтыну қалдықтарын пайдалану бойынша іс-әрекеттерді құжаттау және реттеу.

ҚР СТ 2068-2010 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Жалпы талаптар.

ҚР СТ 2476-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жол сервисі нысандарына және олардың қызметтеріне қойылатын талаптар.

ҚР СТ 2722-2015 Автомобиль жолдарындағы көпір құрылыстары және су өткізгіш құбырлар.

ҚР СТ 2723-2015 Соқырлар мен нашар көретін адамдарға көмек көрсететін техникалық құралдар. Жаяужол бетіндегі түйсіну көрсеткіштер.

ҚР СТ 2846-2016 Физикалық мүмкіндіктері шектеулі саяхатшыларды орналастыруға арналған қолжетімді жерлер (құралдар). Жалпы ережелер.

ҚР СТ ISO 9001-2016 Сапа менеджменті жүйесі. Талаптар.

ҚР СТ ISO 11074-2016 Топырақ сапасы. Сөздік.

ҚР СТ ISO 14001-2016 Экологиялық менеджмент жүйелері. Талаптар және қолдану жөніндегі нұсқаулық.

ҚР СТ Р МЕМСТ ИСО 14004-2010 "Экологиялық менеджмент жүйелері. Жүйе принциптері мен қызметті қамтамасыз ету жөніндегі жалпы басшылық нұсқаулары.

ҚР СТ БСТ ИСО 14020-2006 "Экологиялық заттаңбалар және мағлұмдамалар. Негізгі қағидалар.

ҚР СТ ИСО 14021-2006 Затбелгілер және экологиялық декларациялар. Өздігінен мәлімденетін экологиялық арыздар (II тип бойынша экологиялық таңбалау).

ҚР СТ Р МЕСТ ИСО 14024-2006 Затбелгілер және экологиялық декларациялар. I тип бойынша экологиялық таңбалау. Қағидалар мен рәсімдер.

ҚР СТ СТБ ISO 14025-2006 Затбелгілер және экологиялық декларациялар. III тип бойынша экологиялық таңбалау. Қағидалар мен рәсімдер.

ҚР СТ ISO 14031-2016 Экологиялық менеджмент. Экологиялық тиімділікті бағалау. Басшылық нұсқаулар.

ҚР СТ ИСО/МЭК 17021-2008 Сәйкестік бағасы. Аудит және менеджмент жүйесін орындайтын орындарға қойылатын талаптар.

ҚР СТ ИСО 19011-2002 Сапа менеджменті жүйелерінің және/немесе қоршаған ортаны қорғау аудиті жөнінде ұсыныстар.

ҚР СТ Р МЕМСТ 52231-2008 Пайдалану кезіндегі автомобильдердің сыртқы шуы. Өлшеудің рұқсат етілген деңгейі мен тәсілдері.

МЕМСТ 17.1.3.13-86 Табиғатты қорғау. Гидросфера. Су бетін ластанудан қорғауға қойылатын жалпы талаптар.

МЕМСТ 17.2.1.02-76 Табиғатты қорғау. Атмосфера. Қозғалтқыштардың, автомобильдердің, тракторлардың, өздігінен жүретін ауылшаруашылық және құрылыс-жол машиналарының зиянды заттарды шығаруының терминдері және анықтамалары.

МЕМСТ 17.2.1.03-84 Табиғатты қорғау. Атмосфера. Ластануды бақылаудың терминдері және анықтамалары.

МЕМСТ 17.4.3.06-86 Табиғатты қорғау. Топырақтар. Топырақтарға химиялық ластағыш заттардың әсер етуі бойынша оларды топтастыруға қойылатын жалпы талаптар.

МЕМСТ 17.5.3.02-90 Табиғатты қорғау. Жерлер. Мемлекеттік орман қорының жерлерінен темір және автомобиль жолдарының бойымен өтетін ормандардың қорғаныш алқабын беру нормалары.

МЕМСТ 17.5.3.06-85 Табиғатты қорғау. Жерлер. Жер жұмыстарының өндірісі кезінде құнарлы жер қабатын алып тастау нормаларын анықтауға қойылатын талаптар.

МЕМСТ 17.8.1.01-86 Табиғатты қорғау. Ландшафтар. Терминдер мен анықтамалар.

МЕМСТ 17.8.1.02-88 Табиғатты қорғау. Ландшафтар. Топтастыру.

МЕМСТ 9128-2013 Автомобиль жолдары мен аэродромдарға арналған асфальтбетон, полимерлі асфальтбетон қоспалары, асфальтбетон, полимерлі асфальтбетон. Техникалық шарттар.

МЕМСТ 20444-85 Шу. Көлік ағындары. Шу сипаттамасын өлшеу әдістері.

МЕМСТ 30166-2014 Ресурсты үнемдеу. Негізгі ережелер.

МЕМСТ 31296.1-2005 (ИСО 1996-1:2003) Шу. Төңіректегі шуды суреттеу, өлшеу және бағалау. 1-бөлім. Бағалаудың негізгі мөлшерлері мен рәсімдері.

МЕМСТ 31296.2-2006 (ИСО 1996-2:2007) Шу. Төңіректегі шуды суреттеу, өлшеу және бағалау. 2-бөлім. Дыбыс қысымының деңгейін анықтау.

МЕМСТ 31330.1-2006 (ИСО 11819-1:1997) Шу. Жол жамылғысының көлік шуына әсерін бағалау. 1-бөлім. Статистикалық әдіс.

МЕМСТ 32847-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Экологиялық іздестіру жүргізуге қойылатын талаптар.

МЕМСТ 32944-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жаяу өтпе жолдар . Топтастыру.

МЕМСТ 33025-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Шу жолақтары. Техникалық шарттар.

МЕМСТ 33100-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Автомобиль жолдарын жобалау ережесі.

МЕМСТ 33150-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жаяужолдар мен велосипед жолдарын жобалау. Жалпы талаптар.

МЕМСТ 33151-2014 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері.

МЕМСТ 9128-2013 Автомобиль жолдары мен аэродромдарға арналған асфальтбетон, полимерлі асфальтбетон қоспалары, асфальтбетон, полимерлі асфальтбетон. Техникалық шарттар.

ISO 11074:2015 (E) Топырқ сапасы. Сөздік.

ISO 26000:2010 Арнайы жауапкершілік бойынша нұсқау.

ВҚН 8-89 Автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күту кезінде табиғи ортаны қорғау бойынша нұсқаулық.

ВҚН 18-84 Автомобиль жолдарын сәулет-ландшафты жобалау бойынша нұсқау.

ВҚН 33-87 Автомобиль жолдары бойындағы екпе ағаштарды іздестіру және жобалау бойынша нұсқау.

ҚР ҚНжЕ 1.01-05-2008 Құрылыс терминологиясы. Құрылыс технологиясы және ұйымдастыру.

ҚР ҚНжЕ 3.03-09-2006* Автомобиль жолдары.

ҚР ҚНжЕ 3.06.03-85 Автомобиль жолдары.

ҚР ҚН 2.04-01-2011 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ҚН 3.02-07-2014 Қоғамдық ғимараттар мен құрылыстар.

ҚР ҚН 3.03-01-2013 Автомобиль жолдары.

ҚР ҚН 3.03-02-2013 Автомобиль жолдарына арнап жер беру.

ҚР ҚН 3.03-05-2014 Автомобиль тұрақтары.

ҚР ҚН 3.03-08-2014 Автобекеттерді жобалау.

ҚР ҚН 3.06-01-2011 Ғимараттар мен құрылыстардың аз қозғалып қатысатын топтарға қол жетімді болуы.

ҚР ҚН 4.01-03-2013 Сыртқы желілер, сумен жабдықтау және су тарту құрылыстары

ҚР ЕЖ 2.04-104-2012 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ЕЖ 3.03-101-2013 Автомобиль жолдары.

ҚР ЕЖ 3.03-102-2013 Автомобиль жолдарына арнап жер беру.

ҚР ЕЖ 3.03-105-2014 Автомобиль тұрақтары.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012 Ғимараттар мен құрылыстарды аз қозғалып қатысатын топтарға қол жетімді болуын ескере отырып, жобалау. Жалпы ережелер.

ҚР ЕЖ 4.04-106-2013 Тұрғын және қоғамдық ғимараттарды электрмен жабдықтау. Жобалау ережесі.

ҚР ЕР 218-20-02 Инженерлік құрылғылар және автожол жолының жағдайы жобаларын әзірлеудің әдістемелік нұсқаулығы.

ҚР ЕР 218-21-02 Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша нұсқаулық.

ҚР ЕР 218-29-2016 Автомобиль жолдарын жөндеу және күтіп ұстаудың техникалық ережелері.

ҚР Ұ 218-33-03 Жол жағдайларын есепке ала отырып, қоршаған ортаны автомобиль көлігінің ықпалынан қорғау шаралары бойынша ұсынымдар.

ҚР ЕР 218-35-2016 Автомобиль жолдарын салу және жөндеу кезіндегі сапаны бақылау және жұмысты қабылдау бойынша нұсқаулық.

ҚР Ұ 218-54-2006 Практикалық ұсынымдар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі.

ҚР ЕР 218-64-2007 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарында қысқы тайғақтықпен күресу бойынша нұсқаулық.

ҚР Ұ 218-129-2016 Табиғи-климаттық шарттар мен жол санаттары есепке алынған жол төсемесінің оңтайлы құрылымының альбомы.

Ескерту – Нақты ұсыныстарды пайдалану кезінде, ағымдағы жылдың 1 қаңтары бойынша және ағымдағы жылда жарияланған тиісті ақпараттық көрсеткіштермен құрылған "Стандарттау бойынша нормативтік құжаттар" көрсеткіші бойынша, сілтемелік стандарттардың әрекетін тексеру мақсатты. Егер де сілтемелік құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, онда нақты ұсыныстарды қолдану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) стандартын басшылыққа алу қажет. Егер де сілтемелік құжат ауысымсыз рұқсат етілмеген болса, онда оған берілген сілтемедегі ереже осы сілтемені тимейтін бөлігінде пайдаланылады.

3 Терминдер, анықтамалар және қысқарған сөздер

Нақты Ұсынымдарда тиісті анықтамалары бар келесі терминдер қолданылады:

3.1 Автомобиль жолы: Автомобильдердің және басқа да көлік құралдарының белгіленген жылдамдықпен, жүктемелермен, көлемдермен үздіксіз, қауіпсіздік жүрісін қамтамасыз ететін, автомобильдер жүрісіне арналған инженерлік құрылыстар кешені, сондай-ақ осы кешенді орналастыру үшін берілген жер телімдері (көлік ерлері) және олардың үстіндегі белгіленген көлем шегіндегі әуе кеңістігі [1].

3.2 Қоршаған орта: Табиғи ортаның, табиғи және табиғи-антропогендік нысандардың, сондай-ақ антропогендік нысандардың компоненттерінің жиынтығы.

3.3 Экологиялық қауіпсіздік: Табиғи ортаның және адамның өмірлік маңызды мүдделерінің шаруашылық және басқа да әрекеттерінің мүмкін болатын жағымсыз әсерлерінен, табиғи және техногенді сипаттың төтенше жағдайлары және олардың зардабынан қорғаныс жағдайы.

3.4 Экология менеджменті: Экологиялық саясатты әзірлеуге, ендіруге және дамытуға және оны экологиялық қырынан басқаруға, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау бойынша бағдарламаларды (іс-шараларды) іске асыру арқылы оның жағдайын дамытуға арналған кәсіпорын менеджменті жалпы жүйесінің бөлігі.

3.5 Қоршаған ортаға әсер: Қоршаған ортадағы оң немесе теріс сипаттағы кез келген өзгеріс адам әрекетінің толық немесе жекелеген экологиялық аспектілерінің нәтижелері болып табылады.

3.6 Қоршаған орта сапасы: Физикалық, химиялық, биологиялық және басқа көрсеткіштермен және (немесе) олардың жиынтығымен сипатталатын қоршаған орта жағдайы.

3.7 Антропогенді әрекет: Адамның өзінің немесе тірі заттың басқа түрлерінің немесе олардың өміріне тікелей ісер ететіндердің мекендеу ортасы секілді табиғатты өзгеріске алып келетін адам ортасы әрекеттерінің әртүрлі формалары.

3.8 Экологиялық оңалту: Арнайы табиғатты қорғау және режимді іс-шараларды орындау арқылы жеткен оның тұрақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында бұзылған табиғи қауымдастықты сауықтыру (жұмсалған функцияларды қалпына келтіру).

3.9 Қалдықтарды пайдалану: Қалдықтарды жинау, жинақтау, пайдалану, тасымалдау, орналастыру бойынша әрекеттер.

3.10 Адамның мекендеу ортасы: Адамның өмір сүру әрекетінің шарттарын анықтайтын қоршаған ортаның (табиғи және жасанды) нысандары, жаратылысы және факторларының жиынтығы.

3.11 Рейтингтік бағалау жүйесі: Қолданудың (бағаның) анықталған облысы бар көрсеткіштер (белгілер) жинағы.

3.12 Өмірлік айналым: Автомобиль жолын жобалаудан бастап салу мен күтуді қосқанда оны жоюға дейінгі үрдістер жинағы орындалатын уақыт кезеңі.

3.13 Сапа: Оның бекітілген және болжамды қажеттілікті қанағаттандыратын қабілеттеріне қатысты нысан сипаттамасының жиынтығы.

3.14 Түзету әрекеттері: Ұсталған сәйкессіздіктің себептерін жоюға бағытталған әрекеттер.

3.15 Ескерту әрекеті: Потенциалды сәйкессіздіктің себептерін жоюға бағытталған әрекеттер.

3.16 Ластанудың алдын алу: Ластануды болдырмауға мүмкіндік беретін үрдістерді, әдістерді, материалдарды немесе қнімдерді пайдалану, оны төмендету немесе онымен күресу және қоршаған ортаға әсерін төмендету үшін қайталама пайдалану, тазалау, үрдісті өзгерту, механизмді басқару, ресурстарды тиімді пайдалану және материалдарды ауыстыруды қосу.

3.17 Ең жақсы қолжетімді технологиялар (ЕҚТ): Экологиялық талаптарды және оны қолдануға мүдделі адамдарға үшін қолжетімділікті сақтау жағынан ең жақсы болып табылатын технология [41].

3.18 Жол сервисі нысандары: Қонақүйлер, мейманханалар, кемпингтер, автокөліктерге жанармай құю бекеттері, техникалық қызмет көрсету бекеттері, тамақтану және сауда орындары [1].

3.19 Жол қызметі нысандары: Жол пайдалану кешендері, пайдалану қызметінің жұмысшыларына арналған тұрғын үйлер, автобус аялдамалары, павильондар, демалыс алаңшалары, автобустардың қысқа тоқтауына арналған алаңшалар, жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған автомобиль, құрылыс және құрылғыларды техникалық байқауға арналған құрылғылар, орман алқаптары, қызмет көрсету орындары және көпірлерді қорғау, технологиялық және апатты-шақыру байланыстар құрылғысы, жол ақысын төлеуге арналған бағдарламалық-аппаратты кешен [1].

3.20 Жобалық құжаттама: Жоба алды құжаттама, құрылыс жобасы және техникалық құжаттаманы қосқандағы жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының барлық өмірлік айналымына құжаттама кешені.

3.21 Жоба алды құжаттамасы: Құрылысқа немесе автомобиль жолын қайта құруға техникалық-экономикалық негіз.

3.22 Құрылыс жобасы: Көлемді-жоспарлы, құрылымды, технологиялық, инженерлік, табиғатты қорғау, экономикалық және басқа шешімдерді құрайтын жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының құрылысы, қайта құру және күрделі жөндеуіне жобалық (жобалық-сметалық) құжаттама, сондай-ақ құрылысты, аймақты инженерлік дайындауды, жайластыруды ұйымдастыруға және ендіруге арналған сметалық есептер [2].

3.23 Техникалық құжаттама: Жыл сайынғы байқаудың деректері және әрекеттегі жөндеуаралық мерзімдерді есепке ала отырып олардың негізінде жасалаған ақаулар тізімі бойынша қолданыстағы жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының орташа жөндеуіне құжаттама, сондай-ақ жолды пайдалану және жөндеу жұмыстары өндірісі кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша талаптар және қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

4 Жалпы ережелер

4.1 Осы Ұсынымдарды енгізудің мақсаттары және олардың сәйкестігінің рейтингтік бағалау жүйелері:

- автокөлік дамуының перспективасын есепке ала отырып, қолданыстағы нормативтерге қатысты экологиялық талаптардың жоғарғы деңгейін қамтамасыз ету жолымен жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарын жобалау, салу және пайдалану үрдістерін дамыту, сондай-ақ инновациялық технологиялар мен шешімдерді қолдану;

- көрсетілген нысандардың өмірлік айналымының барлық сатыларындағы табиғи және табиғатқа жуық экожүйелердің өмір сүруінің технологиялық демеуін және автожол әрекеттерінің жағымсыз техногендік факторларын төмендетуде қорытындалатын жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарының экологиялық қауіпсіздігін көтеру.

- жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарын мүмкін болатын жағымсыз әрекеттерден қоршаған ортаны (табиғи, әлеуметтік-мәдени, сәулет, тарихи) қорғаудың қазіргі заманғы деңгейін қамтамасыз ету.

4.2 Жол-көлік инфрақұрылымының тұрақты дамуының жасыл қағидаларының негізінде тұрақты даму тұжырымдамасын ұсыну жатады.

4.3 Жасыл қағидаларды ендіру қоршаған ортаны қорғауды басқарудың жүйесін және жұмыс өндіріс сапасын жұмыс істету аумағында жүзеге асырылады.

5 Экологиялық талаптар құрылымы

5.1 Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарына қойылатын экологиялық талаптар құрылымы түбегейлі алынған пайдалар, нысандардың өмірлік айналымдары, нысандардың сегменттерге бөлінуін есепке ала отырып салынған.

5.2 Түбегейлі пайдаларға жатады:

- экологиялылық – қоршаған ортаға жағымсыз әсердің төмендеуі және адам денсаулығына қатердің төмендеуі;
- ресурсты үнемдеу – заттар мен электр қуатын пайдалану көлемін төмендету;
- технологиялылық – инновациялық технологиялар мен шешімдерді, жабдықтарды енгізу;
- үнемділік – аз қаржы шығынымен негізгі қажеттілікті қанағаттандыру;
- әлеуметтік – қоғамдық қажеттілікті максималды қанағаттандыру және әлеуметтік-тұрмыстық инфрақұрылымды оңтайландыру.

5.3 Осы Ұсынымдар мақсаты үшін автомобиль жолдарының өмірлік айналымы келесі сатыларға бөлінеді:

- жобалық-ізвестіру жұмыстары (әрі қарай – ЖІЖ);
- құрылыс (қайта салуды қосқанда) – (әрі қарай – құрылыс);
- пайдалану (қызметтің есептеу мерзіміндегі күрделі, орташа және ағымдағы жөндеуді қосқанда) (әрі қарай – пайдалану).

6 Белгілер топтары, экологиялық талаптар және оларды бағалау әдістері

6.1 Ұсынымдар белгілері бір немесе бірнеше логикалық қағидалар бойынша топтарға біріктірілген:

- экологиялық менеджмент және сапа менеджменті жүйелері;
- табиғатты оңтайлы қолдану және ландшафтты орналастыру;
- инфрақұрылымдық және құрылымдық шешімдер;
- материалды және электр қуатын үнемдеу;
- мекендеу ортасының сапасы мен жайлылығы;
- қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

6.2 Тұрақты дамудың жасыл қағидаларының талаптарына нысандардың сәйкес келуін бағалау белгілерінің кешені А-қосымшасында келтірілген.

6.3 Жасыл қағидалардың талаптары мен нысандарының сәйкестігін бағалау белгілері Б-қосымшасында келтірілген.

7 Сәйкестікті рейтингтік бағалаудың жүйесі

7.1 Сәйкестікті рейтингтік бағалаудың жүйесі қолданыстағы халықаралық және ұлттық стандарттар қағидаларына негізделген және сапа менеджментін жақсартуға, әзірлеу, келісу, бекіту және іске асыру сатыларында жобалық құжаттаманың жұмыс істеу тиімділігін көтеруге бағытталған.

7.2 Рейтингтік бағалау Жүйесін әзірлеуде мыналар анықталады және есепке алынады:

- оны қалыптастыру әдістемесі;

- жұмыс істетудің негізгі қағидалары;
- белгілер рөлдерін бағалауға арналған тәсілдер;
- ұлттық және халықаралық басымдылық;
- белгілер мәндері (салмақ) деңгейі.

7.3 Рейтингік бағалау Жүйесінің қызметтері:

- құрылымдық (баға шешімді қабылдаудың негізіне жатады);
  - үйлестіруші (баға жеделдету басқармасының ақпараттық қамтамасыз етілуі ретінде орын алады);
    - бақылау (сәйкес сипаттамаларды тексеру, сандық және сапалық нәтижелерді бағалау);
      - аналитикалық (баға талдауға арналған ақпарат қорына қызмет етеді);
      - ынталандырушы (түрткінің ең маңызды құралы болып табылады).

7.4 Рейтингік бағалау Жүйесін жұмыс істетудің негізгі қағидалары:

- дұрыстық (рейтингті иемденудің қабылданған методологиясы аумағында барлық қолжетімді және дұрыс ақпараттарды талдау негізінде алынған бағаның негізділігін қамтамасыз ететін шартты үрдістерді сақтау);
  - туралық (рейтингтік бағалау туралығына қатысты адастыруға алып келмеуге тиісті дұрыс ақпаратты құрайтын негізделген рейтингтік бағалар немесе есептерді жариялау);
    - тәуелсіздік (бағалау үрдісінде қолы бос емес қызметкерлер бағалау нысанынан тәуелсіз болулары қажет);
      - айқындық (рейтинг туралы шешімдерді шығару үшін назарға алынған барлық негізгі факторлар мүдделі адамдардың кең ортасына қолжетімді болу керек);
      - сенімділік (бекітілген талаптардың орындалуын растау);
      - үздіксіздік (рейтингтік бағаны растау немесе жаңарту);
      - біліктілік (рейтингтік бағаны маманданған мамандармен орындау);
        - құпиялық (рейтингтік бағасының субъектісімен жеткізілген құпия ақпаратты қорғау тәртібі мен ережесін бекіту);
          - стандартталу (рейтингтік баға оны пайдаланушыға түсінікті стандартты терминдерді, мәндерді қамтуы қажет).

7.5 Осы Ұсынымдар мәндері белгілерін (салмағын) анықтауға арналған біліктілік негіздер Қазақстан Республикасының мемлекеттік саясатының басымдылығына сүйеніп анықталды.

7.6 Сәйкестікті бағалау үрдісінде жиналған ұпай сомасына байланысты, жобалық құжаттамада өмірлік айналым деңгейіне байланысты төменде көрсетілген шкалаларға сай сәйкестік дәрежесі беріледі:

- I Жасыл - 40 %-дан - 49%-ға дейін;
- II Күміс – 50 %-дан - 59%-ға дейін;
- III Алтын – 60 %-дан - 79%-ға дейін;
- IV Платиналы - 80% және одан жоғары.

7.7 Жол-көлік инфрақұрылымының тұрақты дамуының жасыл қағидаларының талаптары нысандарының сәйкестігін бағалау белгілерінің рейтингтік жүйесі В қосымшасында келтірілген.

7.8 "Ең жақсы қолжетімді технологияларды енгізу" түріндегі қосымша көтермелеу ұпайлары есепке алынған ұпайдың ең жоғарғы саны (А) келесіні құрайды:

- 73,5 ұпай - ЖІЖ сатысындағы жобалық құжаттамаға арналған;

- 65,5 ұпай - құрылыс және пайдалану сатыларындағы жобалық құжаттамаға арналған.

"Сәйкестік категориясы" шкаласына (7.6.-тармақ) өту үшін алынған балладар соммасын 100% қатысты деп алып нормалау қажет.

$A (\%) = (A * 100) / 73,5$ – ЖІЖ сатысындағы жобалық құжаттамаға арналған;

$A (\%) = (A * 100) / 65,5$ – құрылыс және пайдалану сатыларындағы жобалық құжаттамаға арналған.

8 Белгілер және нормативтік-құқықтық құжаттама

8.1 ЖІЖ сатысындағы жобалық құжаттама, жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарын салу және пайдалану Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау облысындағы заңдар талаптарына, Қазақстан Республикасының Үкіметі қаулысына, әрекеттің көрсетілген саласындағы өкілетті мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілеріне, сондай-ақ салалық экологиялық талаптарды қамтитын нормативтік-техникалық құжаттарға сай келуі және іске асырылуы қажет.

8.2 Нысандардың жол-көлік инфрақұрылымының тұрақты дамуының жасыл қағидаларының талаптарына сәйкестігін бағалау үшін Г-қосымшасында келтірілген нормативтік-техникалық құжаттамалар пайдаланылды.

9 Қолдану ережелері

9.1 Осы Ұсынымдарды қолдану ережелері автомобиль жолдары бойынша өкілетті мемлекеттік органдармен, жергілікті орындаушы органдармен, жолдың иелерімен анықталады.

9.2 Өмірлік айналымға негізделген сәйкестікті бағалау үрдісін ҚР СТ ISO 14001-2016 негізгі қағидалары мен терминлогияларына сай келесілерге бөлуге болады:

- жобалық құжаттаманың осы Ұсынымдардың талаптарына сәйкестігін бағалау;

- салу және пайдалану бойынша жұмыс өндірісі сатыларындағы автомобиль жолдарының нақты телімдерінің осы Ұсынымдар талаптарына сәйкестігін бағалау.

9.3 Осы Ұсынымдар талаптарына сәйкес келуді бағалау үрдісін келесі 2 сатыға бөлуге болады:

- алдын ала;

- бағалау.

9.4 Әр сатыдағы құжаттама жинағы төмендегідей анықталады:

- тапсырушының өзі немесе Тапсырушымен анықталған ұйымдар және жобалаушы, мердігер (салу немесе пайдалануға) арасындағы қарым қатынасты орнықтыратын құжаттармен;

- осы Ұсынымдармен.

9.5 Алдын алу сатысында келесі жұмыс түрлері орындалады:

- жобалық құжаттаманың осы Ұсынымдардың талаптарына сәйкестігін қарастыру:

а) алдын ала жобалау құжаттамасы немесе құрылыс жобаларының оның кешенді ведомствалық емес сараптамасын, сондай-ақ мемлекеттік экологиялық сараптаманы өткізгенге дейінгі құрылыс жобасы;

б) автомобиль жолдарының орташа жөндеуіне ведомствалық сараптама жүргізу құрамындағы техникалық құжаттама.

9.6 Алдын алу сатысында орындалған жұмыстар нәтижелері бойынша Д-қосымшасында келтірілген форма бойынша жобалық құжаттаманың сәйкестігі туралы қорытындыны немесе Е-қосымшасына сәйкес форма бойынша қорытындының Бірыңғай реестріне енгізу арқылы түрткі бас тартуды беру арқылы "Осы Ұсынымдар талаптарына жол-көлік инфрақұрылымының нысаны бойынша ұсынылған жобалық құжаттаманың сәйкестігін бағалау" есебі жасалады.

9.7 Алдын алу сатысы бойынша есеп құрылымы келесі бөлімдерді қамтуы тиіс:

- кіріспе (ұсынылған құжаттама тізімі және көлемі);

- сәйкестік бағасы (белгі, талаптар және өзекті/максималды баға);

- жобалық құжаттама сатысындағы ұсыныстар (белгі, талаптар, ұсыныстар және ескертулер);

- сәйкестік туралы қорытынды (талаптарға сәйкестіктің жалпы бағасы).

9.8 Бағалау сатысы құрылыс және пайдалану деңгейлерінде жүргізіледі.

Бағалау сатысында бекітілген нысанда жұмыс өндірісінің сәйкестігі туралы қорытынды беру арқылы немесе Бірыңғай реестріне енгізу арқылы түрткі бас тартуды беру арқылы Ұсынымдар талаптарына жұмыс өндірісі нысанының сәйкестігінің рейтингтік бағасы жүргізіледі.

9.9 Бағалау сатысын орындау үрдісінде есеп құжаттамасын дайындау және көрсету, сондай-ақ тапсырушының өзі немесе Тапсырушымен анықталған ұйымдар және жобалаушы, мердігер (салу немесе пайдалануға) арасындағы қарым қатынас келесі әрекеттерді қарастырады:

- Тапсырыс беруші мердігер шарты жасалғаннан кейін 20 (жиырма) жұмыс күні ішінде үлгі бойынша (Ж қосымшасы) нысанның сәйкестігін рейтингтік бағалаудың жоспар-кестесін әзірлейді, бекітеді және Тапсырыс беруші өз интернет-қорында орналастырады.

- жұмыс өндірісі нысанының жоспарлы сәйкестік рейтингтік бағалауы қатаң түрде жоспар-кестеге сай жүргізіледі;

- жоспардан тыс сәйкестік рейтингтік бағалауы жұмыс өндірісі нысанының алдыңғы сәйкестік рейтингтік бағалауының нәтижелері бойынша теріс қорытынды болған жағдайда жүргізіледі.

9.10 Мердігер, Тапсырушы сарапшылары немесе Тапсырушымен анықталған ұйымдар ұсынған құжаттама толықтылығы мен жинақтылығын талдау 7 күн ішінде жүргізіледі және қажет болған жағдайда жұмыс өндірісі нысанына барады.

9.11 Сәйкестік бағалау бойынша жұмыстар 30 күн ішінде орындалады. Қажет болған жағдайда Тапсырушы немесе Тапсырушымен анықталған ұйым Мердігерге ресми бағытталатын "Түзету әрекеттері жоспарын" жасайды.

9.12 Сәйкестікті бағалау жұмыстарының нәтижелері бойынша Мердігерге берілетін төмендегі есептік құжаттар дайындалады:

- жұмыс өндірісінің сәйкестігін бағалау бойынша есеп;
- нысанның бекітілген талаптарға сәйкес келу деңгейін көтеруге бағытталған ұсынымдар мен ұсыныстар;
- рейтингтік есеп;
- жұмыс өндірісінің сәйкестігі туралы қорытынды;

9.13 Жұмыс өндірісінің сәйкестігін бағалау бойынша есеп құрылымы мыналардан тұрады:

- кіріспе (нысан атауы мен мекен-жайы, мердігер);
- құжаттама сипаттамасы (осы Ұсынымдар талаптарына сәйкес ұсынылған құжаттаманың тізімі және көлемі);
- жобалық құжаттаманы әзірлеу туралы негізгі мәліметтер;
- сәйкестік бағалау (әр белгі мен талапқа сәйкес бөлім әзірленеді);
- қорытынды.

9.14 Рейтингтік есепте көрінуі қажет:

- сарапшылар тізімі;
- рейтингтік есеп дайындалған құжаттама тізімі;
- әр белгі бойынша талдаулары бар қорытынды рейтингтік баға.

А қосымшасы

(ақпараттық)

А.1-кесте- Нысандардың жасыл қағидалар шарттарына сәйкес келуін бағалау белгілерінің жинағы

Код	Сәйкестікті бағалау белгілерінің атауы	Жолдың өмірлік кезеңінің сатылары
А	белгілер тобы.	

Экологиялық менеджмент және сапа менеджменті жүйелері		
A1	ҚР СТ ISO 14001-2016 бойынша экологиялық менеджмент жүйесі енгізілген	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
A2	ҚР СТ РК 9001-2016 бойынша сапа менеджмент жүйесі енгізілген	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
A3	Халықты жол жұмысы өндірісімен хабарландыру	ЖІЖ, құрылыс
В белгілер тобы. Табиғатты оңтайлы пайдалану және ландшафтты орнату		
B1	Автомобиль жолын салуға телім (трасса) таңдау	ЖІЖ, құрылыс
B2	Аймақтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту және қалпына келтіру, ландшафтты орнату, өсімдік және топырақ қабатын сақтау және/немесе қалпына келтіру	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
B3	Нөсерлі ағысты реттеудің кешенді жүйелері	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
B4	Суды тиімді пайдалану: шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету	ЖІЖ, құрылыс
B5	Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде беткі және топырақты сулардың ластануының алдын алу	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
B6	Қалдықтарды басқару және рециклинг	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
B7	Жануарлардың көшіп-қону жолдарын қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	ЖІЖ, құрылыс
B8	Табиғат көрінісіндегі әдемілікті сақтау және/немесе қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
B9	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
С белгілер тобы. Инфрақұрылымдық және құрылымдық шешімдер		
C1	Жол және жол бойындағы қызмет нысандарын орналастыруды оңтайландыру	ЖІЖ
C2	Қоршаған табиғи ортаның жарықпен ластануын төмендету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану

C3	Автомобиль жолдары және автомобиль жолдарына тиіп тұрған аймақтардағы адамдар мен техникаларға арналған жаяу өтпезолдар бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	ЖІЖ
<i>А.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкестікті бағалау белгілерінің атауы	Жолдың өмірлік кезеңінің сатылары
C4	Нысанның халықтың аз қозғалып қатысатын тобына қолжетімділігін және тіршілігін қамтамасыз ету шарттарын оңтайландыруды қамтамасыз ету	ЖІЖ
C5	Құрылыс және автомобиль жолдарын қайта салу нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шараларды қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс
D белгілер тобы. Материал және энергия қуатын үнемдеу		
D1	Энергиялық тиімділік бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
D2	Нысанды орналастыру аймағында өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдарды қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
D3	Автомобиль жолдарын салуда, қайта салуда, күрделі, орташа және ағымдағы жөндеуде және күтудегі жұмыс өндірісі үрдісінде қайталама материалдарды қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
D4	Жер қазу жұмыстарының теңгерімі	ЖІЖ, құрылыс
D5	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
D6	Қолданылатын технологиялар мен жабдықтардың энергия қуатын үнемдейтінін растайтын құжаттардың болуы	Жобалық, пайдалану
D7	Жылы асфальтбетон технологияларын қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F белгілер тобы. Мекендеу ортасының сапасы мен жайлылығы		
F1	Ағаштар мен бұталардың тұрақты түрлерінен жол бойындағы ормандардың қорғаныс жолақтарын қалыптастыру	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F2	Зиянды заттардың төменгі деңгейлі эмиссиясы бар материалдарды қолдану және құрамында асбест бар материалдарды қолданбау	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F3	Қоныстану аймақтарында атмосфералық ауаның ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану

F4	Су нысандарының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F5	Тығындалмаған топырақтар мен топырақ бетін маусымды пайдалану кезінде олардың тіршілік әрекетін қалпына келтіру және күту арқылы қоныстану аймақтарындағы топырақтарының ластану дәрежесін төмендетуді қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F6	Қоныстану аймақтарында шудан ластану деңгейін, оның ішінде шу жұтатын жол жамылғысын пайдалану арқылы төмендетуді қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
<i>А.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келу бағалауының белгілер атауы	Жолдың өмірлік кезеңінің сатылары
F7	Діріл деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
F8	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
G белгілер тобы. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету		
G1	Қоршаған ортаны инженерлік қорғау құрылысы және нысандарын қолдану кезінде жол қозғалысы мен жануарлардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	ЖІЖ, пайдалану
G2	Әлеуетті қауіпті ғимараттар мен автожолдар аймақтары ауаларындағы ластағыш заттардың құрамын бақылау жүйесі мен құрылысын енгізу	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
G3	Электр қуаты және сумен жабдықтаудың апатты көздерін пайдалану	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану
G4	Тығындалмаған топырақтардың тіршілік әрекетінің қорларын қолданатын нысандарды белсенді экологиялық қорғау механизмін ендіру	ЖІЖ, құрылыс, пайдалану

Б қосымшасы

(ақпараттық)

Б.1-кесте - Нысандардың сәйкестік бағаларының белгілері және жасыл қағидалар талаптары

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
<i>А белгілер тобы. Экология менеджменті және сапа менеджменті жүйелері</i>		

A1	ҚР СТ ISO 14001-2016 бойынша экологиялық менеджмент жүйесі енгізілген	<p>ҚР СТ ISO 14001-2016 бойынша экологиялық менеджмент жүйесі бойынша енгізілгені және сертификатталғанын растайтын сертификаттар, сондай-ақ экологиялық менеджмент жүйесі алып жүретін құжаттар көшірмелері бар.</p> <p><i>1 Жобалық, мердігерлік және пайдалану ұйымдарында сәйкестік сертификатының және жүйенің жұмыс істеуінің алып жүру құжатының болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық, мердігерлік және пайдалану ұйымдарында сәйкестік сертификатының болмауы және/немесе жүйенің жұмыс істеуінің алып жүру құжатының болмауы.</i></p>
A2	ҚР СТ ISO 9001-2016 бойынша сапа менеджмент жүйесі енгізілген	<p>ҚР СТ ISO 9001-2016 бойынша сапа менеджмент жүйесі бойынша енгізілгені және сертификатталғанын растайтын сертификаттар, сондай-ақ экологиялық менеджмент жүйесі алып жүретін құжаттар көшірмелері бар.</p> <p><i>1 Жобалық, мердігерлік және пайдалану ұйымдарында сәйкестік сертификатының және жүйенің жұмыс істеуінің алып жүру құжатының болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық, мердігерлік және пайдалану ұйымдарында сәйкестік сертификатының болмауы және/немесе жүйенің жұмыс істеуінің алып жүру құжатының болмауы.</i></p>
A3	Жол жұмыстары өндірісі туралы әлеуметті ақпараттандыру	<p>Аймақты және жол желілерін дамыту жоспарлары туралы азаматтарды ақпараттандыру бойынша іс-шараларды өткізуді қамтамасыз ету қажет. Мұндай іс-шаралар шектелмей қамтиды:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қосымшалармен көпшілік тыңдауды өткізу, - баспасөз ақпарат құралдарында материалдарды жариялау, - азамат сұрағы бойынша көрсетілген ақпаратты ұсыну.
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p><i>1 Оң нәтижелері мен қосымшалары бар көпшілік тыңдаудың хаттамаларының, баспасөз ақпарат құралдарында материалдарды жариялаудың, азамат сұрағы бойынша көрсетілген ақпаратты ұсынудың болуы;</i></p> <p><i>2 Оң нәтижелері мен қосымшалары бар көпшілік тыңдаудың хаттамаларының, баспасөз ақпарат құралдарында материалдарды жариялаудың болуы;</i></p> <p><i>3 Оң нәтижелері мен қосымшалары бар көпшілік тыңдаудың хаттамаларының, азамат сұрағы бойынша көрсетілген ақпаратты ұсынудың болуы;</i></p> <p><i>4 Оң нәтижелері мен қосымшалары бар көпшілік тыңдаудың хаттамаларының болуы;</i></p> <p><i>5 Көпшілік тыңдаудың хаттамаларының, баспасөз ақпарат құралдарында материалдарды жариялаудың және басқаларының болмауы.</i></p>
В белгілер тобы. Табиғатты оңтайлы пайдалану және ландшафтты орнату		
		Жол-көлік инфрақұрылым нысандарын және жол қызметі нысандарын орналастыруға арналған телімді таңдау кезінде бұрынғы пайдаланылған аймақтарға, сондай-ақ топырақ құнарлығын қалпына келтіруді, жақсартуды және функционалдық оңалтуды талап ететін аймақтарға көңіл

B1	Автомобиль жолы құрылыс асты телімді (трассаны) таңдау	<p>бөлген жөн. Жол қызметі нысандарын бұзылмаған орман екпелері өсп келе жатқан телімдерде, далалық және шабындық топтануларда және басқаларда орналастырудан бас тарту қажет.</p> <p>1 Тапсырыс берушімен бұрын пайдаланылған жер телімін (трассаны) таңдау және топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту іс-шараларын өткізу;</p> <p>2 Тапсырыс берушімен бұрын пайдаланылған жер телімін (трассаны) таңдау;</p> <p>3 Табиғи жүйесі бұзылмаған, бірақ ерекше күзетілетін табиғи аймақтарда тапсырыс берушімен жер телімін (трассаны) таңдау;</p> <p>4 Ерекше күзетілетін табиғи аймақтарда тапсырыс берушімен жер телімі (трассаны) жобасы бойынша таңдау жойылған.</p>
B2	Аймақтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту және оналту, өсімдік	Жобалық құжаттандыру бөлімдерінде көрсетілген ландшафты орнықтыру және ландшафтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту бойынша барлық іс-шараларды жүйелеу және олардың тізімін құру қажет. Іс-шаралар
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
	және топырақтық жабынды ландшафты орнықтыру және сақтау және/немесе қалпына келтіру	<p>уақытқа жалғасуы қажет, мысалы: 2) іс-шараның орындалуы 1)) іс-шараның орындалуы аяқталғаннан кейін бірден басталады. Бұл жоспар келесі жолдарды қарастыруы қажет кесте түрінде құрастырылуы тиіс: реттік сан, іс-шара атауы, орындалу мерзімі, жауапты (ұйым, лауазымды адам және басқалары), орындалғаны туралы белгі. Нысандарды сертификаттауды жүргізу кезінде "Ландшафты орнықтыру және ландшафтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және функционалды оналту бойынша іс-шаралар жоспарын", сондай-ақ Жоспарда көрсетілген іс-шаралардың орындалғанын растайтын құжаттаманы ұсыну қажет. Бұл құжаттама орындалған жұмыстар актілерін , фотоесептерді немесе басқа да құжаттарды қамтиды.</p> <p>1 ҚОӘБ-да аймақтың ландшафты орнықтыруы және жердің (топырақтың) құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту бойынша іс-шара тізімдері және сәйкес техникалық шешімдердің, жобалық құжаттаманың болуы. Жобалық шешімдерге сай аймақтың ландшафты орнықтыруын және топырақты және өсімдік жабынның сақталуын және/немесе қалпына келтірілуін демеу туралы визуалды байқаудың оң нәтижелерін растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>2 ҚОӘБ-да аймақтың ландшафты орнықтыруы және жердің (топырақтың) құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту бойынша іс-шара тізімдері және жобалық құжаттаманың және іске асыру бойынша растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>3 ҚОӘБ-да аймақтың ландшафты орнықтыруы және жердің (топырақтың) құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту бойынша сәйкес техникалық шешімдердің және жобалық құжаттаманың және іске асыру бойынша растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>4 ҚОӘБ-да аймақтың ландшафты орнықтыруы және жердің (топырақтың) құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту (ремедиация) және оналту бойынша іс-шара тізімдері және сәйкес техникалық шешімдердің, жобалық құжаттаманың болмауы.</p>

Б.1-кестенің жалғасы

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
В3	Нөсерлі ағысты реттеудің кешенді жүйелері	<p>Құрылыс және нысандарды пайдалану этаптарында нөсерлі ағысты реттеу бойынша субұрғыш арықтарды су алып кетуді алдын алу, су түсіретін немесе дренажды барлық іс-шараларды жүйелеу және олардың тізімін құру қажет. құрылыстарды пайдалану бойынша іс-шараларды қарастырған жөн. Тез шайылатын топырақ және жеңіл механикалық құрамды топырақ таралған аймақта, сондай-ақ жолға тікелей жақын жерлерде болған жағдайда су эрозиясының алдын алу және онымен күресу бойынша іс-шараларды қарастырған жөн. Қажет болған жағдайда жылдам тоқтар, көпсатылы сарқырамалар, суат құдықтар және басқаларды құрған жөн. Ол үшін қолданылуы мүмкін: жылдам тоқтар, көпсатылы сарқырамалар, суат құдықтар және консольді ығысулар. Жыра дамуының алдын алу үшін сонымен бірге бөгеттер, су түбіндегі сарқырамалар және босаға тастар, төмен сулы боғаттар пайдаланылуы мүмкін. Жыралардың бойына бұталар мен ағаштар отырғызу, шөптер отырғызу арқылы оларды бекітуді қарастыру қажет.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттамада іс-шаралардың жүйеленген тізімінің және нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесін құру бойынша сәйкес техникалық шешімдердің болуы және жобалық шешімдерді іске асыру және штаттық режимде нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесінің тұрақты жұмысы туралы растайтын құжаттардың болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттамада нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесін құру бойынша сәйкес техникалық шешімдердің болуы. Нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесі штатты режимде жұмыс істейді, бірақ оның тұрақты жұмысын растайтын құжаттар болмайды;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттамада іс-шаралардың және нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесін құру бойынша сәйкес техникалық шешімдердің болмауы. Нөсерлі ағыстарды реттеу жүйесі жұмыс істемейді.</i></p>
В4	Суды тиімді пайдалану: шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету	Шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету бойынша барлық іс-шараларды жүйелеу және олардың тізімін құру қажет. Автокөлікті жуу айналымдағы сумен жабдықтау жүйелерімен жабдықталуы тиіс.
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p>Жол бойы инфрақұрылымы нысандарында тазаланған жаңбыр ағысын, сондай-ақ шаруашылық және технологиялық сумен жабдықтау жүйесінде тазаланған шаруашылық ағысын пайдалануды қарастыру қажет. Нысандарда су үнемдеу жабдықтарын пайдалануды қарастыру қажет: биоәжетханалар, инфрақызыл датчиктері бар су ажырататын құрылғылар, екі рет шаятын шұңғылдар, инфрақызыл датчиктері бар және төмен шығынмен писсуарлар, санитарлық талаптарды бұзбай су шығынын төмендетуге мүмкіндік беретін басқа су ажырататын арматура. Нысандарда су шығынын есептейтін орталықтар орнатылуы тиіс.</p>

		<p>1 Жобалық құжаттамада шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын жоқ қылу бойынша техникалық шешімдердің болуы. Жобалық шешімдерді іске асыру және штаттық режимде су үнемдеу жабдықтарының тұрақты жұмысы туралы растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттамада шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету бойынша техникалық шешімдердің болуы. Су үнемдеу жабдықтары штатты режимде жұмыс істейді, бірақ оның тұрақты жұмысын растайтын құжаттар болмайды;</p> <p>3 Жобалық құжаттамада шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету бойынша техникалық шешімдердің болмауы. . Су үнемдеу жабдықтары жұмыс істемейді.</p>
B5	Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде беткі және топырақты сулардың ластануының алдын алу	<p>Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде беткі және топырақты сулардың ластануының алдын алу бойынша барлық іс-шараларды жүйелеу және олардың тізімін құру қажет. Автомобиль жодарынан беткі ағыс (ығысу) ластауына бағалау жүргізу қажет және оны тазалаудың қажеттілігін шығару. Бұл бағалауды су нысанына тастауға шамамен рұқсат етілген есеп жолымен жүргізеді. Бұл есепті су нысандарының сулары құрамы мен қасиеттеріне қойылатын жалпы талаптар және су нысандарының суларындағы зиянды заттардың шамамен рұқсат етілген концентрациясы (ШРК) есебінен орындаған жөн. Егер жүргізілген есептер су ағынына тастамас бұрын беткі ағын суларды тазалау қажеттігін көрсетсе, беткі ағын суын жинауды қамтамасыз ететін және оларды таза</p>
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p>құрылысқа бағыттайтын автомобиль жолдары мен кпірлер жамылғыларынан беткі су бұрғыш сызбасын қолданған жөн. Көпірлі өтпелерде беткі ағынды тазалау қажеттілігі жағдайында суды жамылғыдан тікелей су ағынына тастауға рұқсат етілмейді. Беткі ағынның барлық көлемі таза құрылыстарға апарылуы тиіс. Су қоймаларының суды күзету аймақтары шамасында автомобильдерді жуу құрылғысын қарастырмаған жөн.</p> <p>1 Жобалық құжаттамада беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша іс-шаралардың тізімінің және сәйкес техникалық шешімдердің болуы. Беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша жобалық шешімдерді іске асыру және олардың тиімділігі бойынша растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттамада беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша ұйымдастыру іс-шараларының болуы. Беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша жобалық шешімдерді іске асыру туралы растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>3 Беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша іс-шаралардың және техникалық шешімдердің болмауы немесе беткі және топырақты судың ластануын алдын алу бойынша жобада қабылданған жобалық шешімдер іске аспаған.</p>

B6	Қалдықтарды басқару және рециклинг	<p>Құрылыс және пайдалану кезеңінде неғұрлым жоғары қайталап пайдалану үшін оларды беру мақсатында қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру бойынша барлық іс-шараларды жүйелеу және олардың тізімін құру қажет. Кем дегенде келесі санаттар бойынша тұрмыстық қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру қажет: қағаз, әйнек, металл, пластик, басқа қалдықтар. Қалдықтардың тізілген санаттарынан әрқайсысын бөлек алып кетуге қайта жасап шығаруға келісім шарт жасау керек ("басқа қалдықтар" санаты жағдайында көмуге алып кетуі мүмкін). Жол жұмысы өндірісі кезінде құрылыс қалдықтарын басқарудың ресми Жоспарын әзірлеу, орындау және сақтау кем дегенде мына пункттерден тұрады:</p> <p>құрылыс қалдықтарының түрі</p>
----	------------------------------------	--

Б.1-кестенің жалғасы

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ күтілетін (немесе нақты) тоннаж ▪ полигондарда және жою мен тасымалдауға арналған нысандарда шығындар мен төөемдерді сақтауға беру ▪ тасымалдауға жауапты жақ туралы байланыс ақпараты ▪ қалдықтардың соңғы пункті (мысалы, рециклингке арналған құрылғы, полигон, мердігердің тұрмыстық үй-жайы) ▪ орналастыру теліміне жауапты жақ туралы байланыс ақпараты ▪ жылжымалы нысандар әрекеті нәтижесінде пайда болған қалдықтарды және персонал (тұрмыстық) қалдықтарын басқару стратегиясы. Жол құрылысы жобаларына арналған қалдықтар түрлері қамтуы мүмкін (бірақ шектелмейді): ▪ жамылғыны фрезерлегеннен қалған қалдықтар (асфальт, бетон) ▪ майдаланған қалдықтар, бетонды қалдықтар және бөлшектер, малта тастар ▪ Металлы (болат арматура, жол металл қоршаулар, құбырлар, жарықшамдар, жол белгілері, алюминий қалдықтары және тұрмыстық қалдықтардың әртүрлі түрлері) ▪ пластмассалар (мысалы, пластикті құбырлар қалдықтары) ▪ ойып алынған топырақтан кесінділер мен малта тастар ▪ уақытша құрылыс кезінде тұрып қалған тоғандардан алынған шөгінділер ▪ жерді немесе артық топырақты қабатты тазалаудан қалған қалдықтар ▪ сұйықтықты қоса алғандағы қауіпті материалдар ▪ ағаш және қағаз өнімдері (мысалы, орама материалдар, қатырма және тұғырықтар) ▪ әйнек. <p><i>1 Жобалық құжаттаманың сәйкес бөлімдерінде қалдықтарды бөлек жинауды қамтамасыз ету және оларды барынша қайта пайдалану үшін нақты тұтынушыларға беруді ұйымдастыру бойынша (растаушы құжаттар қосымшасымен) техникалық шешімдердің болуы және қалдықтар жиналатын орындарды орналастыру және жайластыру, жинау тәртібі және жобалық шешімдерге сәйкес қайта пайдалану үшін қалдықтарды беру жөнінде визуалды байқаудың растаушы құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p>

Б.1-кестенің жалғасы

--	--	--

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында оларды барынша қайта пайдалану үшін нақты тұтынушыларға беру мақсатында қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру бойынша техникалық шешімдердің болуы және іске асыру бойынша растаушы құжаттардың болмауы;</i></p> <p><i>3 Барынша қайта пайдалану үшін нақты тұтынушыларға беру мақсатында қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру бойынша іс-шаралардың болмауы.</i></p>
В7	Жануарлардың көшіп қонуының жолдарын қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	<p>Жабайы жануарларға арналған арнайы өтпелер құрылғысын қарастырған жөн: ландшафты көпірлер (олармен жабайы жануарлар өтуге арналған, оларға вело және жаяу өтпелер орналасуы мүмкін), экодуктар (малдарға арналған айдап өту жолдары және жабайы жануарлар кесіп өтетін жаяу жолдар ретінде пайдаланылуы мүмкін), көлік өтетін туннельдер (көліктің жергілікті (немесе техникалық) өтуін ұйымдастыру үшін, су ағынын өткізу үшін және жабайы жануарларды өткізу үшін), жол үйінділері астымен жануарлар өтуге арналған өтпелер, майда жануарлар өтуге арналған түрлендірілген су жіберетін құрылғылар (құрғақ жағдайда майда және біркатар орташа түрлі жануарлар өтетін өтпе ролін ойнауы мүмкін).</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында жануарлар ерекшеліктеріне сай сараланған жануарлардың осы ауданда мишрация жолымен орналасуын қамтамасыз ету бойынша жобалық шешімдер бар. Жобалық шешімдерді іске асыру және жануарлардың көші-қон жолын қамтамасыз ететін арнайы өтпелерді жұмыс жағдайында ұстап тұру жөнінде визуалды байқаудың растаушы құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында жануарлар көші-қон жолын қамтамасыз ету бойынша стандартты жобалық шешімдердің болуы. Жобалық шешімдерді іске асыру және жануарлардың көші-қон жолын қамтамасыз ететін арнайы өтпелерді жұмыс жағдайында ұстап тұру жөнінде визуалды байқаудың растаушы құжаттары мен нәтижелерінің болмауы;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында жануарлар көші-қон жолын қамтамасыз ету бойынша стандартты жобалық шешімдердің болмауы. Жобалық шешімдер іске асырылмаған.</i></p>
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p>Құрылысты қоршаған ландшафтпен органикалық эстетикалық үйлесіммен қамтамасыз ету қажет. Жол сырт көден қарағанда эстетикалық сапасын төмендетпеуі тиіс. Ландшафт жодан зерделеп қарағанда көлік құралдары жүргізушілері және жолаушылармен оң психологиялық қабылдау шарттарына жауап беруі тиіс. Автомобиль жолдары жобаларында тиіп тұрған аймақтарда (ереже бойынша жолдан көрінетін аумақтар шамасында) ландшафтың сәулет-кеңістік құрылымдарын ұйымдастыруға арналған іс-шаралар мен құрылыстарды қарастырған жөн. Мұндай ұйымдастырулардың негізгі тәсілдері болып табылады: - көркем пішіндерге көңіл аудартатын кең көлемді көріністерді шығару;</p>

B8	Табиғат көрінісін әдемілігін сақтап қалу және/немесе қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	<p>- композициялық осьтерді құрайтын визуалды доминанттар жасау; - пейзажды қабылдау тұтастығын бұзатын диссонансты пішіндерді көру алаңынан ығыстыру.</p> <p>Жоба аймағында автокөлік ағынынан шығу кезінде көлік құралдарына арналған белгіленген аймақтарға, автодаңғыл бойындағы көркем, табиғи және демалыс жерлерге аялдамаларға арналған, кем дегенде бір рұқсат қамтамасыз етілуі керек. Бұл орындар шолу алаңшалары, қызмет көрсету орталықтары, саяхат әрекеттері немесе ақпарат орталықтары немесе демалыс орындары болуы мүмкін. Олар белгілер көмегі арқылы біркелкіленген болуы керек.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттамада пейзажды әдемілікті сақтау және/немесе қамтамасыз ету бойынша шешімдер бар. Жобалық шешімдерді іске асыру және пейзажды әдемілікті сақтау жөніндегі визуалды байқаудың растаушы құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>2.Сәйкес жобалық шешімдердің болмауы немесе жобалық шешімдер іске асырылмаған.</i></p>
B9	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары облысында ең қолжетімді технологияларды қолдану	Қолданылып отырған жаңа технология (шешім) өз сипаттамасы бойынша дәстүрлі асып түсетінін және жаңаша болып табылатынын және сәйкес нормативтік-техникалық құжаты бар екенін дәлелдеу керек.
<i>Б.1- кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
<i>С белгілер тобы. Инфрақұрылымды және конструкторлық шешімдер</i>		
C1	Жол және жол бойғы қызмет нысандарын орналастыруды оңтайландыру	<p>ҚР СТ 2476-2014 Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары сәйкес жол қызметі нысандарының саны мен құрамын оңтайландыру қажет. Жол қызметі нысандарына және олардың қызметтеріне талаптар. Автожолдың барлық бойына жол қызметі нысандарының жеткілікті санын қамтамасыз ету керек.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттамада сәйкес негізі бар жол қызметінің бөлек нысандарын орналастыруды оңтайландыру бойынша кешенді шешімдер бар;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттамада сәйкес негізі бар жол қызметінің бөлек нысандарын орналастыруды оңтайландыру бойынша шешімдер бар;</i></p> <p><i>3 Құрамда техникалық-экономикалық негіздің және жобалық шешімдерге сай жұмыс жобасының болмауы.</i></p>
C2	Қоршаған табиғи ортаның жарықтан ластануын төмендету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	<p>Жоғарғы жартылай сферадағы жарық ағынының төмендетілген еншісімен жарықтандыруға арналған аспаптарды пайдалану жолымен көкжиектің түнгі жарық бергішін шектеу қажет. Мұндай жарықтандырушы аспаптар сәулелендіру бұрыш 90о дан аспайтын жарық шашуы қажет. Бұл белгінің талаптары нысанды қауіпсіз пайдалануға арналған қажетті жарықтандыру деңгейін қамтамасыз ету жағдайында ғана орындалады.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттамада қоршаған табиғи ортаның жарық ластануынан төмендету бойынша шешімдер бар. Сәулелендіру бұрышы 90° дан аспайтын жарықтандырушы аспаптарды пайдалану бойынша растаушы құжаттаманың болуы;</i></p>

		2 Жобалық құжаттама құрамында сәйкес шешімдердің немесе сәулендіру бұрышы 90° дан аспайтын жарықтандырушы аспаптарды пайдалану бойынша растаушы құжаттаманың болмауы.
<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
C3	Автомобиль жолдары және автомобиль жолдарына тиіп тұрған аймақтардағы адамдар мен техникаларға арналған жаяу өтпелер бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	<p>Жаяу жолдарға арналған сызық нысанын еңсеру жайлылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет. Бұл үшін жерасты және жерүсті жаяу жол өтпелерін қажетті көлемде қарастыру қажет. Елді мекендерге тиіп тұрған аймақтарда, сондай-ақ сызық нысанының бойында жаяу жолдар жолдарының құрылысын қарастырған жөн.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттама құрамында елді мекендерге тиіп тұрған аймақтарда адамдар мен техникаларға арналған автомагистралдың өтпелері бойынша шешімдер қарастырылған. Жобада қарастырылған елді мекендерге тиіп тұрған аймақтарда адамдар мен техникаларға арналған автомагистралдың өтпелерді пайдалану бойынша растайтын құжаттардың болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттама құрамында сәйкес шешімдердің болмауы. Растайтын құжаттардың болмауы, жобалық шешімдер іске аспылмаған.</i></p>
C4	Халықтың аз қозғалып қатысатын тобына арналған нысанның қолжетімділігін және өмірге қолжетімділік шарттарын оңтайландыруды қамтамасыз ету	<p>Жол қызметі объектілерінде қолжетімділікті ұйымдастырудың келесі нұсқаларының бірін қарастырған жөн:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мүгедектерге арналған тұрғын үйдегі кез келген тұрғын ұяшығы, қоғамдық ғимараттағы кез келген қызмет көрсету орны, еңбек етудің кез келген орнының қолжетімділігі. - мүгедектерге арнап бейімделген және жабдықталған арнайы үй-жайлар, аймақтар немесе блоктардың кіру алаңшасы деңгейінде бөлінуі. <p>Денсаулығында ақаулығы бар адамдарға арналған арнайы кіру, қозғалыстың арнайы жайластырылған қатар жолы және қызмет көрсету орындарының құрылысын қарастырған жөн.</p> <p>Халықтың аз мобильденген тобының азаматтарына арналған өмір сүру ортасының жайлылығы келесі ұстанымнан шыға отырып бағалануы м ү м к і н :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ең төменгі шығынға жағдай жасау және өздерінің қажеттіліктерін қанағаттандыруға халықтың аз мобильденген тобының азаматтарына арналған күш құру; - демалу, күту және қосымша қызмет көрсетудің уақытылы мүмкіндіктерін қамтамасыз ету, қозғалысқа жұмсалған күштер өтемақысына арналған жағдайды қамтамасыз ету; - қажетті ақпаратты алуға уақыт пен күшті қысқарту.
<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<i>1 Жобалық құжаттама халықтың аз мобильденген тобына арналған нысанның қолжетімділігін қамтамасыз ету және олардың арнайы бөлімге біріктірілген өмір сүруін қамтамасыз ету жағдайларын оңтайландыру бойынша шешімдер бар. Халықтың аз мобильденген тобына арналған нысанның қолжетімділігін қамтамасыз ету және жобалық шешімдерге сәйкес орындалған олардың өмір сүруін қамтамасыз ету жағдайларын</i>

		<p>оңтайландыру бойынша визуалды байқаудың растаушы құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттаманың сәйкес бөлімдерінде халықтың аз мобильденген тобына арналған нысанның қолжетімділігін қамтамасыз ету және олардың өмір сүруін қамтамасыз ету жағдайларын оңтайландыру бойынша шешімдер бар. Растаушы құжаттардың болуы;</p> <p>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің болмауы. Халықтың аз мобильденген тобына арналған нысанның қолжетімділігін қамтамасыз ету және олардың өмір сүруін қамтамасыз ету жағдайларын оңтайландыру бойынша растаушы құжаттардың болмауы;</p>
C5	<p>Құрылыс және автомобиль жолдарын қайта салу нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шараларды қамтамасыз ету</p>	<p>Құрылыс және автомобиль жолдарын қайта құру нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда жобалық құжаттаманы әзірлеу сатысында Қазақстан Республикасының 1992 жылғы 2 шілдедегі N 1488-ХІІ Заңы "Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы" сай әрекеттер қарастырылғын.</p> <p>1 Жобалық құжаттаманың сәйкес бөлімдерінде құрылыс және автомобиль жолдарын қайта құру нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шара қамтамасыз ету бойынша әрекеттер тәртібі суреттелген;</p> <p>2 Жобалық құжаттаманың сәйкес бөлімдерінде құрылыс және автомобиль жолдарын қайта құру нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шара қамтамасыз ету бойынша әрекеттер тәртібінің болмауы.</p>
Б.1- кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
D1	<p>Электр қуатының тиімділігі бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды</p>	<p>Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі қуат тиімділігі бойынша "Технологиялық процестердің, жабдықтардың, оның ішінде электр жабдығының энергия тиімділігі жөніндегі талаптарды белгілеу туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 407 бұйрығына сай талаптарға сәйкес келуі қажет.</p> <p>Одан басқа, қуаттың балама шығу көздерін пайдалану ұсынылады (фотоэлектрлі модульдар, жел генераторлары және басқалары).</p> <p>1 Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі технологиялық үрдіс, жабдықтар, соның ішінде электрлі жабдықтардың қуат тиімділігі талаптарына 100 % сай келетінін растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>2 Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі технологиялық үрдіс, жабдықтар, соның ішінде электрлі жабдықтардың қуат тиімділігі талаптарына 80 % сай келетінін растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>3 Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі технологиялық үрдіс, жабдықтар, соның ішінде электрлі жабдықтардың қуат тиімділігі талаптарына 60 % сай келетінін растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>4 Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі технологиялық үрдіс, жабдықтар, соның ішінде электрлі жабдықтардың қуат тиімділігі талаптарына 40 % сай келетінін растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>5 Электрлі қозғалтқыштар мен жарықтың шығу көзі технологиялық үрдіс, жабдықтар, соның ішінде электрлі жабдықтардың қуат тиімділігі талаптарына сай келетінін растайтын құжаттардың болмауы;</p>

<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
D2	Нысанды орналастыру аймағында өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдарды қолдану	<p>Нысандар құрылысы кезінде қолданылған жергілікті материалдарды қолдануды жоғарылату керек. Жергілікті материалдар дегеніміз – құрылыс телімінен 20 шақырым радиустағы өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдар.</p> <p>Бұл үшін барлық материалдарға, құрастыратын компоненттерге және жоба аумағында құрылысқа арналып пайдаланылған өнімдерге, тасымалдау бойынша барлық шығындарды қоса алғанда жалпы шығынның есебін жүргізу қажет. Одан әрі, материалдарды жеткізушілерге, құрылыс телімінен географиялық орталығынан 200 шақырым шамасындағы жұмысшылар мен өндірушілер төлеміне кеткен осы жалпы шығынның пайыздық үлесін есептеу керек.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында нысан орналасқан аймақта өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдардың 60% астамы қолданылғаны туралы шешім бар;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында нысан орналасқан аймақта өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдардың 40% қолданылғаны туралы шешім бар. Растайтын құжаттардың болуы;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында нысан орналасқан аймақта өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдардың 40% астамы қолданылғаны туралы шешім бар. Растайтын құжаттардың болуы;</i></p> <p><i>4 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдер мен растайтын құжаттардың болмауы.</i></p>
D3	Автомобиль жолдарын салу, қайта салу, күрделі, орташа және ағымдағы жөндеу және күту бойынша жұмыс өндірісінде қайталама материалдарды қолдану	<p>Өндіріс пен тұтыну қалдықтарынан өндірілген материалдарды пайдалануды қамтамасыз ету қажет. Мұндай материалдарға келесілер жатуы мүмкін: асфальт түйіршіктегіш және асфальт-бетонды үгінді, негізгі қабаттың байланыспаған материалдары (шағыл тас, қиыршық тас, құм және басқалары), металл және темір-бетонды құрылымдар және басқалары.</p>
<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<p><i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында қайталама материалдар ресурсын пайдалану арқылы өндірілген және/немесе қайталама материалдар ресурсын, оның ішінде негізгі және қосымша нысандардағы материалдардың жалпы көлемінен кемінде 20% көлеміндегі құрайтын жол жамылғыларын тұратын материалдарды пайдалану бойынша шешім бар. Құжаттаманың құрамында материалдарды жеткізу актілері бар;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында қайталама материалдар ресурсын пайдалану арқылы өндірілген және/немесе қайталама материалдар ресурсын, оның ішінде негізгі және қосымша нысандардағы материалдардың жалпы көлемінен кемінде 10% көлеміндегі құрайтын жол</i></p>

		жамылғыларын тұратын материалдарды пайдалану бойынша шешім бар. Құжаттаманың құрамында материалдарды жеткізу актілері бар;
		3 Жобалық құжаттаманың құрамында қайталама материалдар ресурсын пайдалану арқылы өндірілген және/немесе қайталама материалдар ресурсын, оның ішінде негізгі және қосымша нысандардағы материалдардың жалпы көлемінен кемінде 5% көлеміндегі құрайтын жол жамылғыларын тұратын материалдарды пайдалану бойынша шешім бар. Құжаттаманың құрамында материалдарды жеткізу актілері бар;
		4 Жобалық құжаттаманың құрамында қайталама материалдар ресурсын пайдалану арқылы өндірілген және/немесе қайталама материалдар ресурсын, оның ішінде негізгі және қосымша нысандардағы материалдардың жалпы көлемінен кемінде 1% көлеміндегі құрайтын жол жамылғыларын тұратын материалдарды пайдалану бойынша шешім бар. Құжаттаманың құрамында материалдарды жеткізу актілері бар;
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		5 Көрсетілген материалдардың жобалық шешімдерге сай қолданылуын растайтын құжаттардың болмауы.
D4	Жер қазу жұмыстарының теңгерімі	<p>Жер қазу жұмыстары көлемін азайту – жер төсемесін ою және салу ою мен себу арасындағы пайыздық айырмашылық араласқан материалдардың жалпы орташа көлемінен 10% тең немесе одан да кем болатындай болуы керек.</p> <p>Жер төсемесін ою және салудың бағыттаушы арналар және суға қаныққан жер ойығы секілді әртүрлі қосымша көлемдері қосылады және ылғалдылық пен тығыздық, сондай-ақ шөгінділер мен күп болу есептеледі.</p> <p>A = көлденең қиылыстағы ойық көлемі B = көлденең қиылыстағы төсеме көлемі C = ойықтың әртүрлі түрлерінің көлемі D = төсеменің әртүрлі түрлерінің көлемі</p> <p>Ұпайды есептеу үшін құрылыс кезіндегі жоспарланған көлем мен шынайы көлемдер сәйкес келетінін көрсету қажет: $\frac{((A+C)-(B+D))}{(A+C+B+D)} * 0,5 * 100\% \leq 10\%$</p> <p>1 Сәйкес есептер арқылы жер қазу жұмыстары көлемін төмендету бойынша шешімдер мен растайтын құжаттардың болуы;</p> <p>2 Жер қазу жұмыстары көлемін төмендету бойынша шешімдердің болмауы.</p>
D5	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қолжетімді технологияларды қолдану	Қолданылып отырған жаңа технология (шешім) өз сипаттамасы бойынша дәстүрлі асып түсетінін және жаңаша болып табылатынын және сәйкес нормативтік-техникалық құжаты бар екенін дәлелдеу керек.
D6	Қолданылатын технологиялар	Қолданылып отырған технологиялар мен жабыдқтарға қуат тиімділігін төлқұжатын
	мен жабыдқтардың электр қуатының тиімділігін растай-тын құжаттардың болуы	көрсету қажет.

D7	Жылы асфальтбетон технологияларын қолдану	Асфальтбетонды қабаттарды орнату кезінде жылы асфальтбетон технологиясын қолдану
<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
<i>F белгілер тобы. Мекендеу ортасының сапасы мен жайлылығы</i>		
F1	Ағаштар мен бұталардың төзімді түрлерінен жол бойындағы ормандардың қорғаныс жолақтарын құру.	<p>Автомобиль жолдары бойына отырғызылған өсімдіктер келесі талаптарға с а й б о л у ы т и і с :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ішке қарай өсетін өсімдік түрлері қолданылмауы тиіс, - ұласып өсу кезеңі аяқталғаннан кейін суаруды қажет етпейтін өсімдіктердің жергілікті немесе бейімделген түрлері пайдаланылуы керек. - ағаштар мен бұталардың ластайтын заттарды сіңіруінің жоғары дәрежесі болуы керек. <p><i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында барлық талаптарға сай ластануға мықты ағаштар мен бұталар түрлерінен тұратын жол бойындағы орман қорғаныш жолақ-тарын жасау бойынша шешім бар. Визуалды байқаудың іске асыру туралы растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында ағаштар мен бұталардың жергілікті түрлерінен тұратын жол бойындағы орман қорғаныш жолақтарын жасау бойынша шешім бар. Визуалды байқаудың іске асыру туралы растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдер мен растайтын құжаттардың болмауы.</i></p>
F2	Зиянды заттар эмиссиясының деңгейі аз материалдарды пайдалану және құрамында асбест бар материалдарды қолданбау	<p>Жол бойы инфрақұрылымдарының нысандары құрылыс кезінде зиянды заттардың төмен деңгейлі эмиссиясы бар материалдарды қолдану керек. Барлық қабылданған құрылыс және әрлеу материалдарында санитарлы-эпидемиологиялық қорытындылар болуы тиіс. Асбест бар материалдарды қолдануды доғару қажет. Сертификаттаудан өткен және ҚР СТ БСТ ИСО 14020-2006, ҚР СТ ИСО 14021-2006, ҚР СТ Р МЕСТ ИСО 1 4 0 2 4 , Қ Р С Т С Т Б</p> <p>Одан басқа, ғимарат ауасындағы ұшқыш органикалық байланыстар мазмұнын анықтау үшін нысандарды пайдалануға бергеннен кейін бірден ғимарат ішіндегі ауа сапасына бағалау жүргізу қажет.</p> <p>Асбест бар материалдарды қолдануды доғару қажет.</p> <p>ISO 14025-2006 сәйкес экологиялық таңбалары бар материалдарды қ о л д а н у ұ с ы н ы л а д ы .</p> <p>Одан басқа, ғимарат ауасындағы ұшқыш органикалық байланыстар мазмұнын анықтау үшін нысандарды пайдалануға бергеннен кейін бірден ғимарат ішіндегі ауа сапасына бағалау жүргізу қажет.</p>
<i>Б.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
		<i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында зиянды заттардың төмен деңгейлі эмиссиясы бар материалдарды қолдану және сыртқы және ішкі әрлеуге</i>

		<p>асбест бар материалдарды қолдануды доғару бойынша шешім бар. Санитарлы-эпидемиологиялық қорытындылар мен экологиялық таңбалаудың болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттаманың құрамында зиянды заттардың төмен деңгейлі эмиссиясы бар материалдарды қолдану және тек ішкі әрлеуге асбест бар материалдарды қолдануды доғару бойынша шешім бар. Ғимарат ішіндегі ауа сапасына бағалау хаттамаларының болуы;</p> <p>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес жобалық шешімдердің болмауы және санитарлы-эпидемиологиялық қорытындылар мен экологиялық таңбалаудың болмауы.</p>
F3	Қоныстану аймақтарында атмосфералық ауаның ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	<p>Сызықты нысанның өндірістік мониторингінің бағдарламасына ауаны ластанудың нақты жағдайы мониторингі сұрақтарын қосқан жөн. Бақылауды келесі көрсеткіштер бойынша жүргізілу бойынша ұсынылады: көміртек тотығы (СО), азот тотығы, қоғасын, көмірсутек, бенз(а)пирен, қалқымалы заттар.</p> <p>1 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында құрылыс пен пайдалану кезеңдеріне арналған қоныстану аймақтарындағы атмосфералық ауа ластануын төмендету бойынша шешім бар. Лақтырудың өндірістік бақылауы және атмосфералық ауа жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында пайдалану кезеңдеріне арналған қоныстану аймақтарындағы атмосфералық ауа ластануын төмендету бойынша шешім бар. Лақтырудың өндірістік бақылауы және атмосфералық ауа жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</p> <p>3 Лақтырудың өндірістік бақылауы және атмосфералық ауа жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің немесе сәйкес шешімдердің болмауы.</p>
Б.1-кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
F4	Су нысандарының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	<p>Сызықты нысанның экологиялық өндірістік мониторингінің бағдарламасына судың беткі ластануының нақты жағдайы мониторингі сұрақтарын қосқан жөн. Бақылауды келесі көрсеткіштер бойынша жүргізілу бойынша ұсынылады: қорғасын, қалқымалы заттар және мұнай өнімдерін күту.</p> <p>1 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында құрылыс пен пайдалану кезеңдеріне арналған су нысандарының ластануын төмендету бойынша шешім бар. Лақтырудың өндірістік бақылауы және су нысандарының жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</p> <p>2 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында пайдалану кезеңдеріне арналған су нысандарының ластануын төмендету бойынша шешім бар. Лақтырудың өндірістік бақылауы және су нысандарының жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</p> <p>3 Жобалық құжаттаманың құрамында лақтырудың өндірістік бақылауы және су нысандарының жағдайының растайтын құжаттары мен нәтижелерінің және сәйкес шешімнің болмауы.</p>

F5	<p>Тығындалмаған топырақтар мен топырақ бетін маусымды пайдалану кезінде олардың тіршілік әрекетін қалпына келтіру және күту арқылы қоныстану аймақтарындағы топырақтарының ластану дәрежесін төмендетуді қамтамасыз ету</p>	<p>Сызықты нысанның экологиялық өндірістік мониторингінің бағдарламасына топырақ ластануының нақты жағдайы мониторингі сұрақтарын қосқан жөн.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында қоныстану аймақтарындағы топырақ ластануын төмендету және құрылыс пен пайдалану кезеңдеріне арналған олардың оңалуы бойынша шешім бар. Қоныстану аймақтарындағы топырақ жағдайының өндірістік бақылауын растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында қоныстану аймақтарындағы топырақ ластануын төмендету және пайдалану кезеңдеріне арналған олардың оңалуы бойынша шешімнің болуы. Қоныстану аймақтарындағы топырақ жағдайының өндірістік бақылауын растайтын құжаттары мен нәтижелерінің болуы;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында қоныстану аймақтарындағы топырақтың өндірістік бақылауын растайтын құжаттары мен нәтижелерінің және сәйкес шешімнің болмауы.</i></p>
Б.1- кестенің жалғасы		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
F6	<p>Қоныстану аймақтарында шудан ластану деңгейін, оның ішінде шу жұтатын жол жамылғысын пайдалану арқылы төмендетуді қамтамасыз ету</p>	<p>Жобалық шешімдерде қоныстану аймақтары шуынан қорғау бойынша оңтайлы шешімдер болуы керек. Құрылыс пен пайдалану кезеңдерінде экологиялық өндірістік мониторингінің бағдарламасына шығу тегі жобаланған нысан болып табылатын шу деңгейін өлшеуді қосу қажет.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында қоныстану аймақтары шуынан қорғау бойынша оңтайлы шешімдердің, сондай-ақ құрылыс пен пайдалану кезеңдеріне арналған шу деңгейін басқару бойынша ұсыныстардың болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында қоныстану аймақтары шуынан қорғау бойынша оңтайлы шешімдердің, сондай-ақ пайдалану кезеңдеріне арналған шу деңгейін басқару бойынша ұсыныстардың болуы;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің болмауы.</i></p>
F7	<p>Діріл деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету</p>	<p>Жобалық шешімдерде нормаланған ғимарттар мен үй-жайларды дірілден қорғау бойынша оңтайлы шешімдер болуы керек. Құрылыс пен пайдалану кезеңдерінде экологиялық өндірістік мониторингінің бағдарламасына шығу тегі жобаланған нысан болып табылатын діріл деңгейін өлшеуді қосу қажет.</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында құрылыс пен пайдалану кезеңдеріне арналған діріл (оның ішінде жабдық) әсерін төмендету бойынша жобалық шешімдердің және шу деңгейін басқару бойынша ұсыныстардың болуы;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың бөлімі құрамында пайдалану кезеңдеріне арналған діріл (оның ішінде жабдық) әсерін төмендету бойынша жобалық шешімдер бар;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің болмауы.</i></p>
F8	<p>Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қолжетімді</p>	

	технологияларды қолдану	Қолданылып отырған жаңа технология (шешім) өз сипаттамасы бойынша дәстүрлі асып түсетінін және жаңаша болып табылатынын және сәйкес нормативтік-техникалық құжаты бар екенін дәлелдеу керек.
<i>Б.1-кестенің соңы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
<i>Г белгілер тобы. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету</i>		
G1	Қоршаған ортаны инженерлік қорғау құрылысы мен нысандарын қолдану кезінде жол қозғалысы мен жануарлардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	<p>Жол қозғалысына арналған шудан қорғайтын экрандар мен тіректер, жасыл көшеттер жолақтары, беткі суды тазарту құрылыстары, қоршаулар және басқаларды қауіпсіз орналастыру қажет. Қоршаған ортаны инженерлік қорғаудың экрандары мен басқа да нысандарының, апатты басып өтудегі инженерлік жайластыру нысандарының құрылымы қауіпсіздікке қосымша қатер тудырмауы тиіс. Шудан қорғайтын құрылғылардың, қоршаған ортаны қорғаудың басқа инженерлік нысандарының құрылымы, пішіні және орналасуы жүргізуші мен жануардың бағыттан адасуын болдырмауы тиіс (мысалы, экранның мөлдір бөліктеріне соғылуы мүмкін құстар). Экранның мөлдір элементтерінің қауіпті жарқырауын алып тастау қажет. Жануарлар шоғырланатын жерлердегі жол торлы қоршаулармен жабдықталуы тиіс. Экодоуктер, басқа жануарлар өтетін құрылыстар қорқыту факторын төмендетуге арналған мөлдір емес шудан қорғайтын экрандармен жабдықталуы тиіс.</p> <p><i>1 Сәйкес жобалық шешімдердің болуы;</i></p> <p><i>2 Сәйкес жобалық шешімдердің болмауы.</i></p>
G2	Потенциалды қауіпті ғимараттар мен автожол телімдерінде ауадағы ластағыш заттардың құрамын бақылау жүйелері мен құрылғыларды енгізу	<p>Жол және жол бойы нысандары жабдықтарының құрамына тұншықтырғыш газ датчигі секілді ластайтын заттарды ұстайтын құрылғыларды қосқан жөн (нысанда өртенудің шығу көздері болған жағдайда (қазандық, автомобиль тұрақтары және басқалары үй-жайлары)).</p> <p><i>1 Жобалық құжаттаманың құрамында потенциалды қауіпті үй-жайлар (ғимараттар мен құрылыстар) мен автожолдар аймақтары ауаларындағы ластау заттарын күту мониторингі жүйесі мен құрылғысын енгізу бойынша шешім бар;</i></p> <p><i>2 Жобалық құжаттаманың құрамында потенциалды қауіпті үй-жайлар (ғимараттар мен құрылыстар) ауаларындағы ластау заттарын күту мониторингі жүйесі мен құрылғысын енгізу бойынша шешім бар;</i></p> <p><i>3 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің болмауы.</i></p>
<i>Б.1-кестенің соңы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Субъект (белгілер қолданылатын ұйымдар)
G3	Электр қуаты және сумен жабдықтаудың апатты көздерін пайдалану	<p>Жол бойы инфрақұрылым нысандары ғимараттары қуат және сумен жабдықтаудың автономды шығу көздерімен жабдықталуы тиіс. Бұл талаптың орындалуы үшін ауыр жанармайдағы бензинді, дизельді, газды электрлі генераторлы қондырғылар қолданылуы мүмкін. Лақтыру мен шу деңгейі бойынша мұндай жабдық бекітілген нормативтік көрсеткіштерге сай болуы керек.</p> <p>Қордағы шығу көзі ретінде сумен жабдықтау автономды ұңғыманы қарастыруы және бөтелкедегі суды пайдалануы (суды пайдаланудың шектелген санында) мүмкін.</p>

		1 Жобалық құжаттаманың құрамында қуат және сумен жабдықтаудың апатты шығу көздерін пайдалану бойынша шешім бар;
		2 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің немесе растаушы құжаттардың болмауы.
G4	Тығындалмаған топырақтардың тіршілік әрекеті ресурстарын колданатын нысандарды белсенді экологиялық қорғау механизмін ендіру	Нысандардың белсенді экологиялық қорғау механизмін сенімді жұмыс істету мақсатында, олардың өмірлік айналымы бойында жапсырылмаған топырақтың мезгілдің пайдалану қызмет ету режимін енгізу керек. 1 Жобалық құжаттаманың құрамында жапсырылмаған топырақтың мезгілдің пайдалану қызмет ету режимін енгізу бойынша шешім бар; 2 Жобалық құжаттаманың құрамында сәйкес шешімдердің болмауы.

В қосымшасы

(ақпараттық)

В.1-кесте - Жасыл қағидалар шарттарына жол-көлік инфрақұрылымы нысандарының сәйкес келуін бағалаудың белгілерінің рейтингтік жүйесі

Код	Сәйкес келуін бағалаудың белгілер атауы	Баллдар*				
<i>А белгілер тобы. Экология менеджменті және сапа менеджменті жүйелері</i>						
A1	ҚР СТ ISO 14001-2016 бойынша экологиялық менеджмент жүйесі енгізілген	4	0			
A2	ҚР СТ РК 9001-2016 бойынша сапа менеджмент жүйесі енгізілген	4	0			
A3	Әлеуметті жол жұмысы өндірісімен ақпараттандыру	4	3	2	1	0
<i>В белгілер тобы. Табиғатты оңтайлы пайдалану және ландшафты орнатун</i>						
B1	Автомобиль жолын салу үшін телім (трасса) таңдау	4	3	1	Ж о б а қабылданбаған	
B2	Аймақтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту және қалпына келтіру, өсімдік және топырақтық жабынды ландшафты орнықтыру және сақтау және/немесе қалпына келтіру	3,5	2,5	1	0	
B3	Нөсерлі ағысты реттеудің кешенді жүйелері	2,5	1,5	0		
B4	Суды тиімді пайдалану: шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету	1,5	1	0		
B5	Салу және пайдалану кезеңдерінде беткі және топырақты сулардың ластануының алдын алу	3	1	0		
B6	Қалдықтарды басқару және рециклинг	3	1,5	0		
B7	Жануарлардың көшіп кону жолдарын қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	2,5	1,5	0		
B8	Табиғат көрінісінің әдемілігін сақтап қалу және/немесе қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	2		0		
B9	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	1				
<i>С белгілер тобы. Инфрақұрылымды және құрылымдық шешімдер</i>						

C1	Жол және жол бойғы қызмет нысандарын орналастыруды оңтайландыру	2	1	0			
<i>В.1-кестенің жалғасы</i>							
Код	Сәйкес келуін бағалаудың белгілер атауы	Баллдар*					
C2	Қоршаған табиғи ортаның жарықтан ластануын төмендету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	1,5	0				
C3	Автомобиль жолдары және автомобиль жолдарына тиіп тұрған аймақтардағы адамдар мен техникаларға арналған жаяу өтпезолдар бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	2,5	0				
C4	Халықтың аз қозғалып қатысатын тобына арналған нысанның қолжетімділігін және өмірге қолжетімділік шарттарын оңтайландыруын қамтамасыз ету	3	1	0			
C5	Құрылыс және автомобиль жолдарын қайта салу нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шараларды қамтамасыз ету	2	1	0			
<i>D белгілер тобы. Материал және электр қуатын үнемдеу</i>							
D1	Электр қуатының тиімділігі бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	5,5	4	3,5	2	1	0
D2	Нысанды орналастыру аймағында өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдарды қолдану	3	2	1	0		
D3	Автомобиль жолдарын салу, қайта салу, күрделі, орташа және ағымдағы жөндеу және күту бойынша жұмыс өндірісінде қайталама материалдарды қолдану	3	2,5	2	1	0	
D4	Жер қазу жұмыстарының теңгерімі	1,5	0				
D5	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	4					
D6	Қолданылатын технологиялар мен жабдықтардың электр қуатын тиімдейтінін растайтын құжаттардың болуы	4					
D7	Жылы асфальтбетон технологияларын қолдану	4					
<i>F белгілер тобы. Мекендеу ортасының сапасы мен жайлылығы</i>							
F1	Ағаштар мен бұталардың төзімді түрлерінен жол бойындағы ормандардың қорғаныс жолақтарын құру	3	2	0			
F2	Зиянды заттар эмиссиясының деңгейі төмен материалдарды қолдану және құрамында асбест бар материалдарды қолданбау	2,5	2	0			
<i>В.1-кестенің жалғасы</i>							
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Баллдар*					
F3	Қоныстану аймақтарында атмосфера ауасының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	2,5	2	0			
F4	Су нысандарының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	3	2	0			
F5	Тығындалмаған топырақтар мен топырақ бетін маусымды пайдалану кезінде олардың тіршілік әрекетін қалпына келтіру және күту арқылы қоныстану аймақтарындағы топырақтарының ластану дәрежесін төмендетуді қамтамасыз ету	2,5	2	0			
F6	Қоныстану аймақтарының шудан ластану деңгейін, оның ішінде шу жұтатын жол жамылғысын пайдалану арқылы төмендетуді қамтамасыз ету	2,5	1	0			
F7	Діріл деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	2	1	0			

F8	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	4		
<i>G белгілер тобы. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету</i>				
G1	Қоршаған ортаны инженерлік қорғау құрылысы және нысандарын қолдану кезінде жол қозғалысы мен жануарлардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	4		0
G2	Потенциалды қауіпті ғимараттар мен автожол телімдерінде ауадағы ластағыш заттардың құрамын бақылау жүйелері мен құрылғыларды енгізу	2	1,5	0
G3	Электр қуаты және сумен жабдықтаудың апатты көздерін пайдалану	2		0
G4	Тығындалмаған топырақтың тіршілік әрекеті ресурстарын қолданатын нысандарды белсенді экологиялық қорғау механизмін ендіру	4		0
Ескерту – Баллдар саны № 2-кестеге сәйкес нақты белгінің тиісі ті талаптарының орындалуына байланысты.				

Г қосымшасы

(ақпараттық)

Г.1-кесте – Сәйкестікті бағалау белгілері және нормативтік-техникалық құжаттама

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
<i>A белгілер тобы. Экология менеджменті және сапа менеджменті жүйелері</i>		
A1	ҚР СТ ISO 14001-2016 бойынша экологиялық менеджмент жүйесі енгізілген	[1] ҚР СТ ISO 14001-2016 "Экология менеджменті жүйелері. Қолдану жөніндегі талаптар мен басшылық"; [2] ҚР СТ Р МЕСТ ИСО 14004-2010 "Экология менеджменті жүйелері. Жүйе принциптері мен қызметті қамтамасыз ету жөніндегі жалпы басшылық нұсқаулары"; [3] ҚР СТ ИСО 19011-2002 "Сапа менеджменті жүйелерінің және/немесе қоршаған ортаны қорғау аудиті жөнінде ұсыныстар " ; [4] ҚР СТ ISO 14031-2016 "Экология менеджменті. Экологиялық тиімділікті бағалау. Басшылық нұсқаулары"; [5] ҚР СТ ИСО/МЭК 17021-2008 "Сәйкестік бағасы. Аудит және менеджмент жүйесін орындайтын орындарға қойылатын талаптар " ; [6] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp.
A2	ҚР СТ РК 9001-2016 бойынша сапа менеджмент жүйесі енгізілген	[1] ҚР СТ ISO 9001-2016 "Сапа менеджмент жүйесі. Қойылатын талаптар " ; [2] ҚР СТ 3.15.2-2009 "Сапа менеджменті жүйелерін сертификаттау. Сапа менеджменті жүйелерін бойынша жұмыстарды жүргізу тәртібі";
		[1] "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 16 қарашадағы № 401-V ҚРЗ;

А3	Әлеуметті жол жұмысы өндірісімен ақпараттандыру	[2] "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі N 242 Заңы; [3] Қоғамдық кеңестер туралы 2015 жылғы 2 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңы № 383-V ҚРЗ [9].
----	---	---

Г.1-кестенің жалғасы

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
-----	---	----------------------------------

В белгілер тобы. Табиғатты оңтайлы пайдалану және ландшафтты орнату

В1	Автомобиль жолын салу үшін телім (трасса) таңдау	<p>[1] "Автомобиль жолдары туралы" 2001 жылғы 17 шілдедегі № 245-II Қазақстан Республикасының Заңы</p> <p>[2] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі [3];</p> <p>[3] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і [5] ;</p> <p>[4] "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175-III Қазақстан Республикасының Заңы [10];</p> <p>[5] "Автомобиль жолдарын және қорғаныс мәні бар жолдарды пайдалану Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму Министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1267 бұйрығы [26];</p> <p>[6] КО ТР 014/2011 "Автомобиль жолдарының қауіпсіздігі". 18 қазан 2011 жылы N 827 Кеден одағы комиссиясы шешімімен б е к і т і л г е н</p> <p>[7] МЕМСТ 32847-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Экологиялық іздеуді жүргізуге қойылатын талаптар";</p> <p>[8] МЕМСТ 33100-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Автомобиль жолдарын жобалау ережесі";</p> <p>[9] ҚР ҚН 3.03-02-2013 "Автомобиль жолдарына арналған жерді б ұ р у " ;</p> <p>[10] ҚР ҚН 3.03-102-2013 "Автомобиль жолдарына арналған ж е р д і б ұ р у " .</p> <p>[11] Сақанов Д. Қ. Қазақстанның ерекше қорғалатын табиғи аумақтарында бетон жолдарын салудың проблемалары // Автомобиль жолдары және көпірлер, №2 (18) 2016 [44];</p>
----	--	--

В2	Аймақтың топырақ құнарлығын қалпына келтіру, жақсарту және қалпына келтіру, өсімдік және топырақтық жабынды ландшафты орнықтыру және сақтау және/немесе қалпына келтіру	<p>[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ;</p> <p>[2] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі;</p> <p>[3] ҚР ҚНЖЕ 3.03-09-2006 "Автомобиль жолдары";</p> <p>[4] ҚР ЕР 3.03-101-2013 "Автомобиль жолдары";</p> <p>[5] ҚР ҚН 3.03-01-2013 "Автомобиль жолдары";</p> <p>[6] ҚР СТ ISO 11074-2016 "Топырақ сапасы. Сөздік";</p>
----	---	--

Г.1-кестенің жалғасы

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
-----	---	----------------------------------

		<p>[7] МЕМСТ 32847-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Экологиялық іздеуді жүргізуге қойылатын талаптар";</p> <p>[8] МЕМСТ 17.5.3.06-85 "Табиғатты қорғау. Жерлер. Жер жұмыстары өндірісі кезінде құнарлы жер қабатын алып тастау</p>
--	--	--

		<p>нормаларын анықтауға қойылатын талаптар";</p> <p>[9] ҚР ЕР 218-21-02 "Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша нұсқаулық";</p> <p>[10] ҚР СТ 1413-2005 "Автомобиль және темір жолдары. Жер төсемесін жобалау бойынша қойылатын талаптар";</p> <p>[11] МЕМСТ 17.5.3.02-90 "Табиғатты қорғау. Жерлер. Темір және автомобиль жолдары бойындағы ормандардың қорғау жолақтарының мемлекеттік орман фонды жерлерінде нормаларды бөлу";</p> <p>[12] МЕМСТ 17.4.3.06-86 "Табиғатты қорғау. Топырақтар. Оларға химиялық ластайтын заттардың әсер етуі бойынша топырақтар сыныптамасына қойылатын жалпы талаптар";</p> <p>[13] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі";</p> <p>[14] ҚНЖЕР 3.06.03-85 "Автомобиль жолдары";</p> <p>[15] МЕМСТ 17.8.1.01-86 "Табиғатты қорғау. Ландшафтар. Терминдер мен анықтамалар";</p> <p>[16] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы.</p>
ВЗ	Нөсерлі ағысты реттеудің кешенді жүйелері	<p>[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ;</p> <p>[2] Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 "Қазақстан Республикасының су кодексі" [4];</p> <p>[3] ҚР ҚНЖЕ 3.03-09-2006 "Автомобиль жолдары";</p> <p>[4] КО ТР 014/2011 "Автомобиль жолдарының қауіпсіздігі". 18 қазан 2011 жылы N 827 Кеден одағы комиссиясы шешімімен б е к і т і л г е н ;</p> <p>[5] МЕМСТ 33100-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Автомобиль жолдарын жобалау ережесі";</p>
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		<p>[6] ҚР СТ 2722-2015 "Автомобиль жолдарында көпірлер мен су жіберетін құбырлар құрылыстары";</p> <p>[7] ҚР СТ 1413-2005 "Автомобиль және темір жолдары. Жер төсемесін жобалауға қойылатын талаптар";</p> <p>[8] ҚР ҚН 4.01-03-2013 "Сыртқы желілер және сумен жабдықтау және су тарту құрылыстары";</p> <p>[9] 23 қаңтар 2013 жылғы Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері агенттігі Төрағасының № 76 бұйрығымен бекітілген сумен жабдықтау және су тарту (желілер және желілердегі құрылыстар) жүйелерінің техникалық жағдайын бағалау және зерттеу ә д і с т е м е с і ;</p> <p>[10] ҚР ЕР 218-29-2016 "Автомобиль жолдарын жөндеу және күтіп ұстаудың техникалық ережелері";</p> <p>[11] ҚР ЕР 218-35-2016 "Автомобиль жолдарын салу және жөндеу кезіндегі сапасын бағылау және жұмысты қабылдау б о й ы н ш а н ұ с қ а у л ы қ ";</p> <p>[12] Еуропалық Одақтың өңірлік дамуының Еуропалық фонды.</p>

		<p>Су тартуды басқару. Гренландия, Исландия, Финляндия, Швеция тәжірибелері. Сәуір, 2006 ж. – 42 б. [42]</p> <p>[13] Салынып жатқан аумақтардағы су деңгейінің көтерілу болжамы және кептіру жүйесін есептеу. ҚНЖЕ арналған оқу анықтамалығы, М., Стройиздат, 1991;</p> <p>[14] ҚНЖЕ 3.06.03-85 "Автомобиль жолдары".</p>
В4	<p>Суды тиімді пайдалану: шаруашылық-тұрмыстық мақсаттарда қолданылуға арналған ішетін су шығынын төмендету</p>	<p>[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ;</p> <p>[2] Қ Р 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 "Қазақстан Республикасының су кодексі";</p> <p>[3] ҚР ҚНЖЕ 4.01-02-2009 "Сумен жабдықтау. Сыртқы желілер және құрылыстар";</p> <p>[4] ҚР ҚН 4.01-03-2013 "Сыртқы желілер және сумен жабдықтау және су тарту құрылыстары";</p> <p>[5] РНҚ 211.3.03.03-2000 "Сүзгілеу даласына және жергілікті бедердің табиғи төмендеуіне ластайтын заттарды шамамен рұқсат етілген лақтыруларды (ЖРЛ) орнату бойынша әдістемесі";</p> <p>[6] РНҚ 211.2.03.01-97 "Қазақстан Республикасының сулы нысандарына ластайтын заттарды лақтыруды нормалау бойынша нұсқаулық";</p>
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		<p>[7] 17.12. 2013 жылғы Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 394-нқ бұйрығымен бекітілген ішетін суды дайындау құрылысы және су тартудың тазалау құрылысы жұмысының технологиялық тиімділігін бағалау әдістемесі;</p>
		<p>[8] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі";</p> <p>[9] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы.</p>
В5	<p>Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде беткі және топырақты сулардың ластануының алдын алу</p>	<p>[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ;</p> <p>[2] ҚР 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 "Қазақстан Республикасының су кодексі";</p> <p>[3] ҚР ҚНЖЕ 4.01-02-2009 "Сумен жабдықтау. Сыртқы желілер және құрылыстар";</p> <p>[4] ҚР ҚН 4.01-03-2013 "Сыртқы желілер және сумен жабдықтау және су тарту құрылыстары";</p> <p>[5] РНҚ 211.3.03.03-2000 "Сүзгілеу даласына және жергілікті бедердің табиғи төмендеуіне ластайтын заттарды шамамен рұқсат етілген лақтыруларды (ЖРЛ) орнату бойынша әдістемесі";</p> <p>[6] МЕМСТ 17.1.3.13-86 "Табиғатты қорғау. Гидросфера. Су бетін ластанудан қорғауға қойылатын жалпы талаптар";</p> <p>[7] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі";</p>

		[8] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы.
В6	Қалдықтарды басқару және рециклинг	[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ; [2] "Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын жинау, пайдалану, қолдану, залалсыздандыру, тасымалдау, сақтау және көмуге қойылатын санитарлы-эпидемиялық талаптар" Санитарлы ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының ұлттық экономика Министрінің 2015
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		жылғы 28 ақпанындағы № 176 бұйрығы [22];
		[3] Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын шамамен орналастыру нормативтері жобаларын әзірлеу әдістемесі (Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау Министрінің 18 сәуір 2008 жылғы № 100-п бұйрығына № 16 қосымша) [23]; [4] МЕМСТ 30166-2014 "Ресурсты үнемдеу. Негізгі ережелер"; [5] ҚР СТ 1504-2006 "Ресурсты үнемдеу. Қалдықтарды пайдалану. Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын пайдалану бойынша іс-әрекеттерді құжаттау және реттеу"; [6] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі".
В7	Жануарлардың көшіп қону жолдарын қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	[1] ҚР ҚНЖЕ 3.03-09-2006 "Автомобиль жолдары"; автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері"; [3] ҚР СТ 1412-2010 Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері. [4] ҚР ЕР 218-20-02 Инженерлік құрылғылар және автожол жолы жағдайы жобаларын әзірлеудің әдістемелік нұсқаулығы. [5] Трофименко Ю.В. Жануарларды автомобиль жолдарының жағымсыз әсерінен қорғау // Жол саласындағы ғылым мен техника. – 2011. №1. – 36-41 б. [6] Пшенин В.Н., М.С. Бутянов. Жануарлардың автомагистральдар арқылы өту жолдарын инженерлік қамтамасыз ету // ДОРОГИ, мамыр/2010, – 65-69 б.
В8	Табиғат көрінісінің әдемілігін сақтап қалу және/немесе қамтамасыз ету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	[1] "Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 К о д е к с і ; [2] "Ерекше қорғалатын табиғи аймақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 маусымдағы № 175 Заңы; [3] МЕМСТ 17.8.1.01-86 "Табиғатты қорғау. Ландшафтар. Терминдер мен анықтамалар"; [4] МЕМСТ 17.8.1.02-88 "Табиғатты қорғау. Ландшафтар. Т о п т а с т ы р у " ; [5] ВҚН 18-84 "Автомобиль жолдарын сәулет-ландшафты жобалау бойынша нұсқаулық".
		[1] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European

B9	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді	Union. 2009 — 56 pp.; [2] Қазақстан Республикасының құрылысындағы жаңа технологиялардың біріңғай
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
	технологияларды қолдану	мемлекеттік реестрі; [3] Қазақстан Республикасының автомобиль жолдары облысындағы ұлттық стандарттар, нормативтік-техникалық құжаттар.
<i>С белгілер тобы. Инфрақұрылымды және құрылымдық шешімдер</i>		
C1	Жол және жол бойғы қызмет нысандарын орналастыруды оңтайландыру	[1] "Автомобиль жолдары туралы" 2001 жылғы 17 шілдедегі № 245-ІІ Қазақстан Республикасының Заңы [2] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі; [3] "Автомобиль жолдарын және қорғаныс мәні бар жолдарды пайдалану Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму Министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1267 бұйрығы; [4] ҚР СТ 2476-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жол қызметі нысандарына және олардың қызметтеріне қойылатын талаптар"; [5] ҚР ҚН 3.03-02-2013 "Автомобиль жолдарына арналған жерді б ұ р у " ; [6] ҚР ҚН 3.03-102-2013 "Автомобиль жолдарына арналған ж е р д і б ұ р у " ; [7] Сақанов Д. Қ. Қазақстанның ерекше қорғалатын табиғи аумақтарында бетон жолдарын салудың проблемалары // Автомобиль жолдары және көпірлер, №2 (18) 2016.
C2	Қоршаған табиғи ортаның жарықтан ластануын төмендету бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	[1] МЕМСТ 33176-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жасанды жарықтанудан көлденең жарықтану. Техникалық талаптар"; [2] МЕМСТ 32944-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жаяу жол өтпелері. Топтастыру"; [3] ҚР СТ 1504-2006 "Ресурсты үнемдеу. Қалдықтарды пайдалану. Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын пайдалану бойынша іс-әрекеттерді құжаттау және реттеу"; [4] ҚР ЕР 2.04-104-2012 "Табиғи және жасанды жарықтандыру"; [5] ҚР ҚН 2.04-01-2011 "Табиғи және жасанды жарықтандыру"; [6] ҚР ЕР 4.04-106-2013 "Тұрғын және қоғамдық ғимраттарды электрмен жабдықтау. Жобалау ережесі".
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
C3	Автомобиль жолдары және автомобиль жолдарына тиіп тұрған аймақтардағы адамдар	[1] ҚР ҚН 3.03-01-2013 "Автомобиль жолдары"; [2] МЕМСТ 33151-2014 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері";

	мен техникаларға арналған жаяу өтпелер бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	[3] МЕМСТ 32944-2014 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жаяу жол өтпелері. Сыныптама";
		[4] МЕМСТ 33150-2014 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жаяу жолдар мен велосипед жолдарын жобалау. Жалпы талаптар"; [5] ҚР СТ 2068-2010 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Жалпы талаптар"; [7] КО ТР 014/2011 "Автомобиль жолдарының қауіпсіздігі". 18 қазан 2011 жылы N 827 Кеден одағы комиссиясы шешімімен бекітілген.
C4	Халықтың аз қозғалып қатысатын тобына арналған нысанның қолжетімділігін және өмірге қолжетімділік шарттарын оңтайландыруды қамтамасыз ету	[1] МЕМСТ 33475-2015 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Геометриялық элементтер. Техникалық талаптар"; [2] ҚР ЕР 3.06-101-2012 "Халықтың аз мобильденген тобына арналған қолжетімділікті есепке ала отырып ғимараттар мен құрылыстарды жобалау. Жалпы ережелер"; [3] ҚР ҚН 3.06-01-2011 "Халықтың аз мобильденген тобына арналған ғимараттар мен құрылыстардың қолжетімділігі"; [4] ҚР СТ 2846-2016 "Физикалық мүмкіндіктері шектеулі саяхатшыларға арналған орындардың қолжетімді жерлері (құралдары). Жалпы ережелер"; [5] ҚР СТ 2723-2015 "Соңырлар мен нашар көретін адамдарға көмек көрсететін техникалық құралдары. Жаяу жол бетіндегі тактильді көрсеткіштер"; [6] ҚР СТ 2476-2014 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жол қызметі нысандарына және олардың қызметтеріне қойылатын талаптар"; [7] ҚР ҚН 3.03-08-2014 "Автобекеттерді жобалау"; [8] ҚР ҚН 3.02-07-2014 "Қоғамдық ғимараттар мен құрылыстар".

Г.1-кестенің жалғасы

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
C5	Құрылыс және автомобиль жолдарын қайта салу нысандарында тарихи мәні бар жерлер табылған жағдайда іс-шараларды қамтамасыз ету	[1] "Мәдениет туралы" 2006 жылғы 2 маусымдағы № 207 Қазақстан Республикасы Заңы [7]; [2] "Тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау және пайдалану туралы" 1992 жылғы 2 шілдедегі № 1488-ХІІ Қазақстан Республикасының Заңы [8]; [3] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі.

D белгілер тобы. Материал және электр қуатын үнемдеу

D1	Электр қуатын үнемдеу бойынша шешімдер әзірленді және жүзеге асырылды	[1] "Электр қуаттын үнемдеу және қуат тиімділігін көтеру туралы" 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Қазақстан Республикасының Заңы [6];
		[2] "Технологиялық процестердің, жабдықтардың, оның ішінде электр жабдығының энергия тиімділігі жөніндегі талаптарды белгілеу туралы" Қазақстан Республикасының инвестициялар және даму Министрінің 2015 жыл 31 наурыздағы № 407 Б ұ й р ы ғ ы ; [3] Greenroads (Сертификат алуға арналған автомобиль

		<p>жолдарының тіршілік қабілетінің рейтингтік жүйесі) Нұсқаулықтың қысқартылған нұсқасы. 4 ақпан 2011 ж (www.greenroads.us);</p> <p>[4] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles).</p>
D2	Нысанды орналастыру аймағында өндірілген, өңделген және жасап шығарылған материалдарды қолдану	<p>[1] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles);</p> <p>[2] МЕСТ 30166-2014 "Ресурсты үнемдеу. Негізгі ережелер";</p> <p>[3] ҚНЖЕ 3.06.03-85 "Автомобиль жолдары".</p>
D3	Автомобиль жолдарын салу, қайта салу, күрделі, орташа және ағымдағы жөндеу және күту бойынша жұмыс өндірісінде қайталама материалдарды қолдану	<p>[1] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles);</p> <p>[2] "Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын жинау, пайдалану, қолдану, залалсыздандыру, тасымалдау, сақтау және көмуге қойылатын санитарлы-эпидемиялық талаптар" Санитарлы ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпанындағы № 176 б ұ й р ы ғ ы ;</p> <p>[3] Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын шамамен орналастыру нормативтері жобаларын әзірлеу әдістемесі (Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау Министрінің 18 сәуір 2008</p>
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		<p>жылғы № 100-п бұйрығына № 16 қосымша);</p> <p>[4] ҚР СТ 1504-2006 "Ресурсты үнемдеу. Қалдықтарды пайдалану. Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын пайдалану бойынша іс-әрекеттерді құжаттау және реттеу";</p> <p>[5] Greenroads (Сертификат алуға арналған автомобиль жолдарының тіршілік қабілетінің рейтингтік жүйесі) Нұсқаулықтың қысқартылған нұсқасы. 4 ақпан 2011 ж (www.greenroads.us).</p>
D4	Жер қазу жұмыстарының теңгерімі	<p>[1] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles);</p>
		<p>[2] Greenroads (Сертификат алуға арналған автомобиль жолдарының тіршілік қабілетінің рейтингтік жүйесі) Нұсқаулықтың қысқартылған нұсқасы. 4 ақпан 2011 ж. (www.greenroads.us);</p> <p>[3] ҚР ҚНЖЕ 1.01-05-2008 "Құрылыс терминологиясы. Құрылыс технологиясы және ұйымдастыру".</p>
D5	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	<p>[1] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp.;</p> <p>[2] Қазақстан Республикасының құрылысындағы жаңа технологиялардың бірыңғай мемлекеттік реестрі;</p> <p>[3] Қазақстан Республикасының автомобиль жолдары облысындағы ұлттық стандарттар, нормативтік-техникалық құжаттар.</p>

D6	Қолданылатын технологиялар мен жабдықтардың электр қуатын үнемдейтінін растайтын құжаттардың болуы	<p>[1] "Қуатты үнемдеу және қуат тиімділігін көтеру туралы" 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Қазақстан Республикасының Заңы ;</p> <p>[2] "Қуатты үнемдеу облысында қауіп пен тексерілетін парақтар деңгейін және қуат тиімділігін көтеруді бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму Министрдің 2015 жылғы 23 желтоқсандағы № 1230 бұйрығы мен Қазақстан Республикасының ұлттық экономика Министрі міндетін атқарушының 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1230 бұйрығының біріккен бұйрығы [37];</p> <p>[3] "Көліктің қуат тиімділігі бойынша бекітілген талаптар туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрдің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 389 бұйрығы [27];</p>
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		<p>[4] "Құрылыс материалдары, бұйымдары және құрылымдарының қуат тиімділігі бойынша бекітілген талаптар туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрдің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 401 бұйрығы [30];</p> <p>[5] "Қуат тиімділігі бойынша ғимараттар мен құрылыстардың таңбалау пішіндерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрі міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 қарашадағы № 1106 бұйрығы ;</p> <p>[6] "Ғимараттар мен құрылыстардың қуат тиімділігі сыныптарын анықтау және қайта қарау Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрдің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 399 бұйрығы;</p> <p>[7] "Технологиялық процестердің, жабдықтардың, оның ішінде электр жабдығының энергия тиімділігі жөніндегі талаптарды белгілеу туралы" Қазақстан Республикасының инвестициялар және даму Министрінің 2015 жыл 31 наурыздағы № 407 Бұйрығы [28];</p> <p>[8] "Ғимараттар мен құрылыстардың жобалық құжаттамасына көрсетілген қуат үнемдеу және қуат тиімділігін арттыру бойынша талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестициялар және даму Министрінің 2015 жыл 31 наурыздағы № 405 бұйрығы [31].</p>
D7	Жылы асфальтбетон технологияларын қолдану	<p>[1] ҚР Ұ 218-120-2014 Қуат жинайтын қоспалар ("жылы" қоспалар) арқылы асфальтбетонды қоспаларды дайындау және қолдану бойынша ұсыныстар;</p> <p>[2] ҚР Ұ 218-129-2016 "Табиғи-климаттық шарттар мен жол дәрежелерін есепке алғандағы жол төсемесінің оңтайлы құрылымының альбомы" (Қазақстан Республикасының инвестициялар және даму Министрлігі автомобиль жолдары Комитеті Төрағасының 2016 жылғы 26 ақпандағы № 19 бұйрығымен бекітілген);</p> <p>[3] ҚР СТ 1225-2013 "Жол, аэдромды асфальтбетонды қоспалар және асфальтбетон. Техникалық шарттар" (түзету енгізілген);</p> <p>[4] МЕМСТ 9128-2013 "Автомобиль жолдары мен</p>

		аэродромдарға арналған асфальтбетонды, полимерлі асфальтбетонды қоспалар, асфальтбетон, полимерлі асфальтбетон. Техникалық шарттар".
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
<i>F белгілер тобы. Мекендеу ортасы сапасы мен жайлылығы</i>		
F1	Ағаштар мен бұталардың төзімді түрлерінен жол бойындағы ормандардың қорғаныс жолақтарын құру	[1] ҚНЖЕ 3.06.03-85 "Автомобиль жолдары"; [2] "Қазақстан Республикасының орман заңнамасын бұзудан келтірілген залалдың мөлшерін есептеуге арналған базалық ставкаларды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 31 мамырдағы № 441 бұйрығы [11]; [3] МЕМСТ 17.5.3.02-90 "Табиғатты қорғау. Жерлер. Темір және автомобиль жолдары бойындағы ормандардың қорғау жолақтарының мемлекеттік орман фонды жерлерінде нормаларды бөлу"; [4] "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарын күтіп ұстау, ағымдағы, орташа және күрделі жөндеу кезінде орындалатын жұмыс түрлерінің сыныптамасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2014 жылғы 24 қаңтардағы № 56 бұйрығы [33]; [5] ВҚН 33-87 "Автомобиль жолдары бойындағы екпе ағаштарды іздестіру өндірісі және жобасы бойынша нұсқаулық"; [6] ВҚН 8-89 "Автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде табиғи ортаны қорғау бойынша нұсқаулық"; [7] ҚР Ұ 218-33-03 "Жол жағдайларын есепке ала отырып қоршаған ортаны автомобиль көлігінен қорғау мөлшері бойынша ұсыныстар"
F2	Зиянды заттардың төменгі деңгейлі эмиссиясы бар материалдарды қолдану және құрамында асбест бар материалдарды қолданбау	[1] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles) [40]; [2] Кеден Одағы Комиссиясының 2010 жылғы 28 мамырдағы № 299 шешімімен бекітілген санитарлы-эпидемиологиялық бақылауға жататын тауарларға бірыңғай санитарлы-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптар; [3] "Тұрғын және басқа үй-жайлардың, қоғамдық ғимараттардың күтуі мен пайдаланылуына қойылатын санитарлы-эпидемиологиялық талаптар" Санитарлы Ережесін бекіту туралы" ҚР ұлттық экономика министрі м.а. 2015 жылғы 24 ақпандағы № 125 Бұйрығы [14]; [4] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp [38];
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		[5] КО ТР 014/2011 "Автомобиль жолдарының қауіпсіздігі". 18 қазан 2011 жылы N 827 Кеден одағы комиссиясы шешімімен бекітілген. [6] ҚР СТ БСТ ИСО 14020-2006 "Затбелгілер және экологиялық

		<p>декларациялар. Негізгі қағидалар; [7] ҚР СТ ИСО 14021-2006 "Затбелгілер және экологиялық декларациялар. Өздігінен мәлімденетін экологиялық арыздар (II тип бойынша экологиялық таңбалау)"; [8] ҚР СТ Р МЕМСТ ИСО 14024-2006 "Затбелгілер және экологиялық декларациялар. I тип бойынша экологиялық таңбалау. Қағидалар мен рәсімдер."; [9] ҚР СТ СТБ ISO 14025-2006 "Затбелгілер және экологиялық декларациялар. III тип бойынша экологиялық таңбалау. Қағидалар мен рәсімдер".</p>
F3	Қоныстану аймақтарында атмосфера ауасының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	<p>[1] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 Бұйрығы [34]; [2] МЕМСТ 17.2.1.03-84 "Табиғатты қорғау. Атмосфера. Ластануды бақылау терминдері және анықтамалар"; [3] МЕМСТ 17.2.1.02-76 "Табиғатты қорғау. Атмосфера. Қозғалтқыштар, автомобильдер, тракторлар, өздігінен жүретін ауылшаруашылық және құрылыс-жол машиналарын лақтыру терминдері және анықтамалары";</p>
		<p>[4] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі"; [5] ҚР Ұ 218-33-03 "Жол жағдайларын есепке ала отырып қоршаған ортаны автомобиль көлігінен қорғау мөлшері бойынша ұсыныстар"; [6] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp.</p>
F4	Су нысандарының ластану деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	<p>[1] Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 "Қазақстан Республикасының су кодексі" [2] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы;</p>
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		<p>[3] РНҚ 211.3.03.03-2000 "Сүзгілеу даласына және жергілікті бедердің табиғи төмендеуіне бар жолдардағы шаңсызданған материалдарды қолдану бойынша әдістемелік ұсыныстар". ластайтын заттарды шамамен рұқсат етілген лақтыруларды (ШРЛ) орнату бойынша әдістемесі"; [4] РНҚ 211.2.03.01-97 "Қазақстан Республикасының сулы нысандарына ластайтын заттарды лақтыруды нормалау бойынша нұсқаулық"; [5] 17.12. 2013 жылғы Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 394-нқ бұйрығымен бекітілген ішетін суды дайындау құрылысы және су тартудың тазалау құрылысы жұмысының технологиялық тиімділігін бағалау әдістемесі; [6] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі"; [7] "Зиянды заттарды су ағысы арқылы су нысандарын,</p>

		жергілікті жердің бедеріне және ақын су жиналған жерлерге төгілу (ШРЛ) нормативтерінің есептері бойынша әдістемелік нұсқаулар" Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау Министрінің 18 сәуір 2008 жылғы № 100-п Бұйрығы [25]; [8] "Су нысандарының ластануына аналитикалық бақылау жүргізуді ұйымдастыру және тәртібі. Негізгі талаптар" әдістемелік нұсқаулығы" Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау Министрінің 22 ақпан 2006 жылғы № 66-п Б ұ й р ы ғ ы [2 4] ; [9] ҚР Ұ 218-63-2007 "Ең төменгі түрдегі жамылғысы
F5	Тығындалмаған топырақтар мен топырақ бетін маусымды пайдалану кезінде олардың тір-шілік әрекетін қалпына келтіру және күту арқылы қоныстану аймақтарындағы топырақтары-ның ластану дәрежесін төмендетуді қамтамасыз ету	[1] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі; [2] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы"; [3] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі". [4] ҚР ЕР 218-21-02 "Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша нұсқаулық";
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		[5] ҚР ЕР 218-64-2007 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарында қысқы тайғақтықпен күресу бойынша н ұ с қ а у л ы қ " ; [6] ҚР ЕР 218-29-2016 "Автомобиль жолдарын жөндеу мен күтіп ұстаудың техникалық ережелері"; [7] ISO 11074:2015 (E) "Топырақ сапасы. Сөздік".
F6	Қоныстану аймақтарын шудн ластану деңгейін, оның ішінде шу жұтатын жол жамылғысын пайдалану арқылы төмендетуді қамтамасыз ету	[1] "Жасанды пайда болған шулар мен басқа акустикалық әрекеттер нормалары" Қазақстан Республикасының ауылшаруашылық Министрлігінің 07.10.2015 № 18-02/899 Б ұ й р ы ғ ы [1 6] ; [2] МЕМСТ 20444-85 "Шу. Көліктік ағындар. Шу сипаттамасын ө л ш е у ә д і с т е р і " ; [3] МЕМСТ 31330.1-2006 (ИСО 11819-1:1997) "Шу. Жол жамылғысының көлік шуына әсерін бағалау. 1 Бөлім. Статистикалық ә д і с " ; [4] МЕМСТ 31296.2-2006 (ИСО 1996-2:2007) "Шу. Жергілікті жердегі шуды суреттеу, өлшеу және бағалау. 2 Бөлім. Дыбыс қысымы деңгейін анықтау" (түзету); [5] МЕМСТ 31296.1-2005 (ИСО 1996-1:2003) "Шу. Жергілікті жердегі шуды суреттеу, өлшеу және бағалау. 1 Бөлім. Бағалаудың негізгі мөлшерлері мен рәсімдері"; [6] МЕМСТ 33025-2014 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Шу жолақтары. Техникалық шарттар"; [7] ҚР СТ Р МЕМСТ 52231-2008 "Пайдаланудағы сыртқы автомобиль шуы. Өлшеудің рұқсат етілген деңгейі мен тәсілдері " ; [8] ҚР Ұ 218-54-2006 "Практикалық ұсыныстар. Жол экологиялық мониторингін құру әдістемесі". [9] ҚР ЕР 218-21-02 "Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған

		ортаны қорғау бойынша нұсқаулық"; [10] ҚР Ұ 218-33-03 "Жол жағдайларын есепке ала отырып қоршаған ортаны автомобиль көлігінен қорғау мөлшері бойынша ұсыныстар".
F7	Діріл деңгейін төмендетуді қамтамасыз ету	[1] "Өнеркәсіп нысандарына қойылатын санитарлы-эпидемиологиялық талаптар" санитарлы ережесі" Қазақстан Республикасының ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 236 Бұйрығы [17]
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		[2] "Адамға әсер ететін физикалық факторларға қойылатын гигиеналық нормативтер" ҚР ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 169 Бұйрығы [21]; [3] ҚР ЕР 218-21-02 "Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша нұсқаулық"; [4] ҚР Ұ 218-33-03 "Жол жағдайларын есепке ала отырып қоршаған ортаны автомобиль көлігінен қорғау мөлшері бойынша ұсыныстар".
F8	Осы бағыт бойынша автомобиль жолдары саласында ең қол жетімді технологияларды қолдану	[1] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp.; [2] Қазақстан Республикасының құрылысындағы жаңа технологиялардың бірыңғай мемлекеттік реестрі; [3] Қазақстан Республикасының автомобиль жолдары облысындағы ұлттық стандарттар, нормативтік-техникалық құжаттар.
		<i>Г белгілер тобы. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету</i>
G1	Қоршаған ортаны инженерлік қорғау құрылысы және нысандарын қолдану кезінде жол қозғалысы мен жануарлардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	[1] "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V ҚРЗ Заңы; [2] МЕМСТ 33151-2014 "Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері"; [3] ҚР СТ 1412-2010 Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары. Жайластыру элементтері. Техникалық талаптар. Қолдану ережелері. [4] ҚР ЕР 218-21-02 "Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын салу, жөндеу және күтіп ұстау кезінде қоршаған ортаны қорғау бойынша нұсқаулық"; [5] ҚР Ұ 218-33-03 "Жол жағдайларын есепке ала отырып қоршаған ортаны автомобиль көлігінен қорғау мөлшері бойынша ұсыныстар". [6] ҚР ЕР 218-20-02 Инженерлік құрылғылар және автожол жолы жағдайы жобаларын әзірлеудің әдістемелік нұсқаулығы. [7] Трофименко Ю.В. Жануарларды автомобиль жолдарының жағымсыз әсерінен қорғау // Жол саласындағы ғылым мен техника. – 2011. №1. – 36-41 б. [8] Пшенин В.Н., М.С. Бутянов. Жануарлардың автомагистральдар арқылы өту жолдарын
<i>Г.1-кестенің жалғасы</i>		

Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		инженерлік қамтамасыз ету // ДОРОГИ, мамыр/2010, – 65-69 б.
G2	Потенциалды қауіпті ғимараттар мен автожол телімдерінде ауадағы ластағыш заттардың құрамын бақылау жүйелері мен құрылғыларды енгізу	[1] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы; [2] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp. ; [3] "Тұрғын және басқа үй-жайлардың, қоғамдық ғимараттардың күтуі мен пайдаланылуына қойылатын санитарлы-эпидемиологиялық талаптар" Санитарлы Ережесін бекіту туралы" ҚР ұлттық экономика министрі міндетін атқарушының 2015 жылғы 24 ақпандағы № 125 Бұйрығы; [3] ҚР ЕЖ 3.03-105-2014 "Автомобиль тұрақтары"; [4] ҚР ҚН 3.03-05-2014 "Автомобиль тұрақтары"; [5] ҚР ЕР 218-29-2016 "Автомобиль жолдарын жөндеу және күтіп ұстаудың техникалық ережелері".
G3	Электр қуаты және сумен жабдықтаудың апатты көздерін пайдалану	[1] МЕМСТ 13822-82 "Электрлі агрегаттар және жылжымалы дизельді электр бекеттері. Жалпы техникалық шарттар"; [2] "Электр қондырғыларын құру Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 230 Бұйрығы [35]; [3] "Электр қондырғыларын тұтынушылар пайдалануының Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 246 Бұйрығы [36]; [4] "Қуат аудитін жүргізу Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 400 Бұйрығы [29]; [5] "Елді мекендердегі сумен жабдықтау және су бұру жүйесін техникалық Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының инвестиция және даму бойынша Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 158 Бұйрығы [19];
		[6] "Елді мекендердегі сумен жабдықтау және су бұру жүйесін пайдалану Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 163 Бұйрығы [20]; [7] "Ауыз сумен қамтудың шығу көзіне су нысанын апару Ережесін бекіту туралы" Қазақстан
<i>Г.1-кестенің соңы</i>		
Код	Сәйкес келуді бағалаудың белгілер атауы	Нормативтік-техникалық құжаттама
		Республикасы ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 739 Бұйрығы [18].
G4	Тығындалмаған топырақтың тіршілік әрекеті ресурстарын қолданатын нысандарды белсенді	[1] Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Кодексі; [2] "Аймақтың экологиялық жағдайын бағалау белгілерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасының энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 бұйрығы; [3] ҚР СТ ISO 11074-2016 "Топырақ сапасы. Сөздік"; [4] ISO 26000:2010 "Әлеуметтік жауапкершілік бойынша

экологиялық қорғау механизмін
ендіру

б а с ш ы л ы қ " ;

[5] Greenroads (Сертификат алуға арналған автомобиль жолдарының өміршеңдігінің рейтингтік жүйесі). Нұсқаулықтың қысқартылған нұсқасы. 4 ақпан 2011 ж. (www.greenroads.us) [39]

Д қосымшасы

(міндетті)

Жол-көлік инфрақұрылымның тұрақты дамуының жасыл қағидаларға сәйкестігі туралы қорытынды

1 Жол-көлік инфрақұрылым нысанының атауы: _____

_____

2 Тапсырыс берушінің атауы: _____

_____

3 Мердігердің/әзірлеушінің атауы: _____

_____

4 Сараптаманың сәйкестік бағасының негізі: _____

_____

5 Сәйкестік бағасының нәтижелері: _____

_____

6 Қорытынды: _____

_____

№	Нысанның атауы	қаңтар	ақпан	наурыз	сәуір	мамыр	маусым	шілде	тамыз	қыркүйек	қазан	қараша	желтоқсан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Библиография

[1] Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі № 245-ІІ "Автомобиль жолдары туралы" Заңы.

[2] Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242 "Қазақстан республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметтері туралы" Заңы

[3] Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 20 маусымдағы № 442 "Қазақстан Республикасының Жер кодексі".

[4] Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 "Қазақстан Республикасының Су кодексі".

[5] Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 "Қазақстан Республикасының Экология кодексі".

[6] Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541- IV "Энергияны үнемдеу және энергиялық тиімділікті арттыру" Заңы.

[7] Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207 "Мәдениет туралы" Заңы.

[8] Қазақстан Республикасының 1992 жылғы 2 шілдедегі № 1488-ХІІ "Тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау және пайдалану туралы" Заңы.

[9] Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 2 қарашадағы № 383-V ЗРК "Қоғамдық кеңестер туралы" Заңы.

[10] Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Заңы.

[11] Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 31 мамырдағы № 441 "Қазақстан Республикасының орман заңнамасын бұзудың келген шығындардың мөлшерін есептеуге арналған базалық мөлшерлемелерді бекіту туралы" Қаулысы.

[12] Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 28 мамырдағы № 299 "Санитарлық-эпидемиологиялық бақылауға (қадағалауға) жататын тауарларға қойылатын біріңғай санитарлық-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптарды бекіту туралы" Шешімі.

[13] КО ТР 014/2011 "Автомобиль жолдарының қауіпсіздігі". Кеден одағы комиссиясының 2011 жылғы 18 қазандағы № 827 шешімімен бекітілген.

[14] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің м.а. 2015 жылғы 24 ақпандағы № 125 "Тұрғын үй және басқа ғимараттарды, қоғамдық ғимараттарды күтуге

және пайдалануға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережелерді орнату туралы" бұйрығы.

[15] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 26 қарашадағы № 1106 "Ғимараттардың, құрылымдардың, құрылыстардың энергияны үнемдеу бойынша таңбалану нысанын бекіту туралы" бұйрығы.

[16] Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 07.10.2015 № 18-02/899 "Жасанды пайда болған шу және басқа да акустикалар ықпалдарының нормалары" бұйрығы.

[17] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 236 "Өнеркәсіп нысандарына қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережелері" бұйрығы.

[18] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 739 "Су нысанын ауыз сумен жабдықтау көздеріне жатқызу Ережелерін бекіту туралы бұйрығы"

[19] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 158 " Елді мекендердің сумен жабдықтау және су тарту жүйелерін техникалық пайдалану Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[20] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 163 "Елді мекендердің сумен жабдықтау және су тарту жүйелерін пайдалану Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[21] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 169 "Адамға ықпал ететін физикалық факторларға арналған гигиеналық нормативтер" бұйрығы.

[22] Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 176 "Өндіріс қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар және қолдану" санитарлық ережелерді бекіту туралы" бұйрығы.

[23] Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау Министрінің 2008 жылғы 18 сәуірдегі № 100-п "Өндіріс қалдықтарын шекті орналастыру және қолдану нормативтерінің жобаларын әзірлеу әдістемесі" бұйрығы.

[24] Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау Министрінің 2006 жылғы 22 ақпандағы № 66-п "Су нысандарының ластануына аналитикалық бақылауды ұйымдастыру және жүргізу тәртібі. Негізгі талаптар" әдістемелік нұсқау" бұйрығы.

[25] ҚР Қоршаған ортаны қорғау Министрінің 2008 жылғы 18 сәуірдегі Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау Министрінің 2008 жылғы 18 сәуірдегі № 100-п "Ақпа сулардан су нысандарына, сүзілу алаңдарына, тұрғылықты жер бедеріне және ақпа суларды жинақтаушыларға зиянды заттардың төгілу нормативтерін (ШРТ) есептеу бойынша әдістемелік ұсынымдар" бұйрығы.

[26] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы №1267 "Автомобиль жолдарын, қорғаныс маңызынғаны жолдарды пайдалану Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[27] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №389 "Көліктің энергияны үнемдеуіне қойылатын талаптарын орнату туралы" бұйрығы.

[28] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №399 "Ғимараттардың, құрылымдардың, құрылыстардың энергиялық тиімділік кластарын анықтау және қайта қарастыру Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[29] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №400 "Энергоаудитті жүргізу Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[30] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы №401 "Құрылыс материалдарының, бұйымдарының және құрылымдарының энергиялық тиімділігіне қойылатын талаптарды орнату туралы" бұйрығы.

[31] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №405 "Ғимараттардың, құрылымдардың және құрылыстардың жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамаларына энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру бойынша қойылатын талаптарды бекіту туралы" бұйрығы.

[32] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №407 "Технологиялық үдерістердің, жабдықтардың, оның ішінде элетр жабдықтарының элетр үнемдеуіне қойылатын талаптарды орнату бойынша" бұйрығы.

[33] Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникациялар Министрінің 2014 жылғы 24 қаңтардағы № 56 "Жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарын күтуде, ағымдағы, орташа және күрделі жөндеуде орындалатын жұмыс түрлерін топтастыруды бекіту туралы" бұйрығы.

[34] Қазақстан Республикасы Энергетика Министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 202 "Аймақтардың экологиялық жағдайын бағалау өлшемдерін бекіту туралы" бұйрығы.

[35] Қазақстан Республикасы Энергетика Министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 230 "Элетр қондырғыларын орнату Ережелерін бекіту туралы" бұйрығы.

[36] Қазақстан Республикасы Энергетика Министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 246 "Тұтынушылардың элетр қондырғыларын техникалық пайдалану Ережелерін бекіту туралы бұйрығы.

[37] Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму Министрінің 2015 жылғы 23 желтоқсандағы № 1230 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика

Министрінің м.а. 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 837 "Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы тәуекел дәрежесін бағалау өлшемі мен тексеру парағын бекіту туралы" бірлескен бұйрығы.

[38] European Environment Agency. Transport at a crossroads TERM 2008: indicators tracking transport and environment in the European Union. 2009 — 56 pp.

[39] Greenroads (Сертификат алуға арналған автомобиль жолдарының өміршеңдігінің рейтингтік жүйесі). Нұсқаулықтың қысқаша нұсқасы. 4 ақпан 2011 ж. (www.greenroads.us).

[40] LEED (LEED for New Construction Rating System v2.2 в редакции 2009 г., SS Credit 4.3: Alternative Transportation—Low-Emitting and Fuel-Efficient Vehicles).

[41] Директива 96/61/ЕС, соңғы редакциясы 2008/1/ЕС 15.01.2008 ж. "Ластануды кешенді сақтап қалу және бақылау туралы"

[42] Еуропа одағының Еуропалық өңірлік даму қоры. Су бұрғыштарды басқару. Гренландия, Исландия, Финляндия, Швеция елдерінің тәжірибесі. Сәуір 2006 ж. – 42 б.

[43] Пшенин В.Н., М.С. Бутянов. Жануарлардың автомагистральдар арқылы өту жолдарын инженерлік қамтамасыз ету // ДОРОГИ, мамыр/2010, – 65-69 б.

[44] Сақанов Д. Қ. Қазақстанның ерекше қорғалатын табиғи аумақтарында бетон жолдарын салудың проблемалары // Автомобиль жолдары және көпірлер, №2 (18) 2016 .

[45] Трофименко Ю.В. Жанауарларды автомобиль жолдарының жағымсыз әсерлерінен қорғау // Жол саласындағы ғылым мен техника– 2011. №1. – 36-41 б.

Құжат "Әділет" АІЖ және www.infozhol.rad.org.kz мекенжайы бойынша электронды мәліметтер базасында қолжетімді

Орындаушылар:

Өзірлеме жетекшісі: .		
"ҚазжолҒЗИ" Т.Ғ.К	АҚ	вице-президенті, Д.Қ. Сақанов
Жауапты орындаушылар:		
"ҚазжолҒЗИ" Т . Ғ . К . Экономика Т . Ғ . К . Т.Ғ.К	АҚ бойынша	вице-президенті, PhD доктор Д.А. Е.Қ. Г.Б. А.М. Габдуллина Аспанбетов Айдарбеков Умарова

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК